

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA

**DELOVANJE SISTEMA RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO V
REPUBLIKI SLOVENIJI**

Ljubljana, 11. junij 2018

NATAŠA MATKOVSKI

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nataša Matkovski, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Delovanje sistema ravnanja z odpadno embalažo v Republiki Sloveniji, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Mitjom Kovačem,

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 11. junij 2018

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV POJMOV	2
1.1 Embalaža	2
1.1.1 Vrsta embalaže glede na material	3
1.1.2 Vrsta embalaže glede na funkcijo in namen uporabe	4
1.1.3 Vrsta embalaže glede na trajnost	7
1.2 Zgodovina embalaže	7
1.3 Odpadna embalaža	8
1.3.1 Odpadek	8
1.3.2 Vrsta embalaže glede na odpadek	10
2 ODPADNA EMBALAŽA IN OKOLJE	10
2.1 Vpliv odpadne embalaže na okolje	10
3 EVROPSKI PRAVNI OKVIR RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO	13
3.1 Splošno	13
3.2 Direktiva 2008/98/ES o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv	14
3.3 Direktiva 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži	15
3.4 Direktiva 2004/12/ES	17
3.5 Direktiva 2015/720 o spremembi Direktive 94/62/ES glede zmanjšanja potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk	18
4 PRAVNA UREDITEV RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO V REPUBLIKI SLOVENIJI	19
4.1 Splošno	19
4.2 Zakon o varstvu okolja	20
4.3 Uredba o odpadkih	20
4.4 Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže	21
4.5 Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo	22
5 DELOVANJE SISTEMA RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO V SLOVENIJI	23
5.1 Zavezanci za plačilo okoljske dajatve	23
5.2 Obračunavanje in plačilo okoljske dajatve	24
5.3 Poročanje ne-zavezancev za okoljsko dajatev na ARSO	26

5.4	Družbe za ravnanje z odpadno embalažo	27
6	PRIMERI IZ PRAKSE	27
6.1	Velika in srednja podjetja	27
6.2	Mala in mikro podjetja	29
	SKLEP	29
	LITERATURA IN VIRI	30
	PRILOGE.....	35

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Označevanje materialov	17
Tabela 2:	Davčna obdobja in roki obračuna okoljske dajatve.....	25

KAZALO SLIK

Slika 1:	Shematski prikaz embalaže glede na raven pakiranja.....	7
Slika 2:	Odpadki po dejavnostih nastanka (%) in razmerje med nenevarnimi in nevarnimi odpadki, Slovenija, 2015.....	9
Slika 3:	Globalna proizvodnja odpadkov v preteklosti in prihodnja projekcija.....	11
Slika 4:	Deleži odpadne embalaže po frakcijah v 28 DČ EU in nekaterih državah nečlanicah.....	11
Slika 5:	Količina nastale odpadne embalaže na prebivalca v RS in EU-27	12
Slika 6:	Recikliranje odpadne embalaže.....	16
Slika 7:	Shematski prikaz hierarhije ravnanja z odpadki.....	21
Slika 8:	Deleži reciklirane odpadne embalaže	22

KAZALO PRILOG

Priloga 1:	Merila za razvrščanje predmetov med embalažo in ponazoritveni primeri	1
Priloga 2:	Prijavni obrazec za prijavo dejavnosti embalerjev, proizvajalcev oziroma pridobiteljev embalaže ter pridobiteljev embaliranega blaga na FURS, ki presegajo prag 15.000 kg.	2
Priloga 3:	Obrazec obračuna okoljskih dajatev zaradi nastajanja odpadne embalaže	3
Priloga 4:	Enota obremenitve odpadne embalaže glede na embalažni material za izračun okoljske dajatve	6
Priloga 5:	Obrazec zahtevka za vračilo okoljske dajatve za odpadno embalažo	7

SEZNAM KRATIC

fr. – francosko

ARSO – Agencija Republike Slovenije za okolje

DČ – države članice

Direktiva 2008/98/ES – Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv, Ur. l. L., št. 312/2008, str. 3–30

Direktiva 94/62/ES – Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 94/62/ES z dne 20. decembra 1994 o embalaži in odpadni embalaži, Ur. l. L., št. 365/1994, str. 10–23

Direktiva 2004/12/ES – Direktiva 2004/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o spremembi Direktive 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži, Ur. l. L., št. 47/2004, str. 26–32

Direktiva 2015/720 – Direktiva 2015/720 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2015 o spremembi Direktive 94/62/ES glede zmanjšanja potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk, Ur. l. L., št. 115/2015, str. 11–15

DROE – Družba za ravnanje z odpadno embalažo

EEA – Evropska agencija za okolje (angleško *European Environmental Agency*)

EK – Evropska komisija

EU – Evropska unija

FURS – Finančna uprava Republike Slovenije

IJS – izvajalci javne službe

IRSOP – Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor

MOP – Ministrstvo za okolje in prostor

Uredba o odpadkih – Uredba o odpadkih, Ur. l. RS, št. 37/15 in 69/15

Uredba o okoljski dajatvi – Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže, Ur. l. RS, št. 32/06, 65/06, 78/08 in 19/10

Uredba REOE – Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo, Ur. l. RS, št. 84/06, 106/06, 110/07, 67/11, 68/11 – popr., 18/14, 57/15, 103/15, 2/16 – popr. in 35/17

RS – Republika Slovenija

ZVO-1 – Zakon o varstvu okolja, Ur. l. RS, št. 41/2004

UVOD

Živimo v družbi z vedno hitrejšim tempom življenja, ki s sabo prinaša tudi vse večje potrošništvo. Globalno gledano je posledica vse večjega naraščanja prebivalstva in gospodarstva neizmerno izkoriščanje naravnih virov, od katerih smo v veliki meri zelo odvisni, posledica pa so tudi negativni vplivi na okolje ter zdravje ljudi.

Da je onesnaževanje problem, je omenjal že Marx. V 70. letih prejšnjega stoletja pa se je začelo vse večje zavedanje onesnaženja, ne le onesnaženja z emisijami, temveč tudi s smetenjem trdnih odpadkov, katerega največji delež predstavlja odpadna embalaža. Po podatkih Evrostata je bilo leta 2015 ustvarjenih 167 kg odpadne embalaže na prebivalca v 28 državah članicah (v nadaljevanju DČ) Evropske unije (v nadaljevanju EU) in nekaterih državah nečlanicah. Prebivalec Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) pa je leta 2014 proizvedel 102 kg odpadne embalaže.

EU se, kot ena izmed vodilnih organizacij na svetu, v zadnjih nekaj desetletjih zaveda, da problem onesnaževanja ni samo na državni ravni, temveč sega preko vseh meja, na globalno raven. EU skuša zato s pravnimi predpisi za DČ EU urediti okoljevarstvo na vseh področjih, med katerimi je tudi odpadna embalaža.

RS je, kot članica EU, tako v svoj pravni vir implementirala evropske uredbe s področja okolja in odpadne embalaže za doseganje ciljev ter izpolnjevanje obveznosti okoljske politike s področja odpadne embalaže. Z uredbami želi EU in posledično tudi RS omejiti onesnaževanje z odpadno embalažo: s preprečevanjem nastajanja odpadkov, čemur sledijo priprave za ponovno uporabo, recikliranje, drugi postopki predelave, šele nato pa odlaganje z odstranjevanjem. Za spremljanje izvajanja hierarhije ravnanja z odpadno embalažo so bili zakonsko določeni ciljni deleži recikliranja celotne mase odpadne embalaže in ciljni deleži recikliranja po posameznih embalažnih materialih. Tako naj bi do leta 2020 za 50 % povečali ponovno uporabo in recikliranje za papir, kovine, plastiko in steklo iz gospodinjstev. Za spremljanje uresničevanja cilja je v pravnem redu EU predvideno poročanje. RS tako vodi evidenco subjektov, ki dajejo na trg več kot 15 t embalaže, in evidenco tistih, ki na trg dajejo nevarno embalažo. Ker pa na dvoriščih zbiralcev po prevzemu odpadne embalaže za reciklažo ali predelavo ostaja več embalaže, kot jo je glede na poročila subjektov, RS s 1. januarjem 2018 uvaja novost vodenja evidenc in poročanja v 2019 za vse, ki na trg dajejo odpadno embalažo, ne glede na maso.

Z vidika posameznega podjetja in glede na količino dane embalaže na trg RS to pomeni dodatno administrativno delo, težave pri vzpostavljanju evidenc in pridobivanju podatkov ter oportunitetne stroške.

Prvovrstno vprašanje, ki si ga ob tem zastavljam, je, ali bo nova evidenca osvetlila problem in doprinesla k boljšemu ravnanju z odpadno embalažo in večjemu doseganju cilja, določenega v uredbi. Četudi se evidenca vzpostavlja pravzaprav za vsa podjetja, me

zanima, kako to vpliva na poslovanje in vzpostavljanje evidenc v primeru srednjega ter mikro podjetja.

V prvem delu zaključne strokovne naloge želim predstaviti vrste odpadne embalaže glede na embalažni material in njene funkcije, v osrednjem delu problematičnost odpadne embalaže v okolju ter pravni red EU in RS na področju ravnanja z odpadno embalažo, njihove omejitve in cilje. V zadnjem delu je predstavljena problematika vzpostavljanja zahtevanih evidenc z vidika srednjega in mikro podjetja.

Prva omejitev zaključne strokovne naloge se v teoretičnem delu pojavlja zaradi določene obsežnosti dela. Področje odpadne embalaže je tesno povezano z odpadki in zelo obsežno, za kar bi bilo smotno zaradi boljšega pregleda in primerjave natančneje predstaviti problem, pa tudi urejenost sistemov v drugih DČ. Omejitve so se pokazale tudi pri pridobivanju podatkov podjetij, kajti nihče se po moji presoji ne želi izpostaviti, mogoče tudi zaradi strahu pred napačnimi vzpostavitvami evidenc oziroma neustreznega poročanja, kar bi lahko vodilo v inšpekcijski nadzor.

1 OPREDELITEV POJMOV

1.1 Embalaža

Snoj (1981, str. 9) navaja, da je beseda embalaža francoskega izvora (fr. *l'emballage*), in da v njenem najširšem smislu pomeni nosilec, ovoj ali sredstvo za zavijanje, polnjenje ali vstavljanje blaga.

Po slovenski zakonodaji, vezano na Uredbo o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo, Ur. l. RS, št. 84/06, 106/06, 110/07, 67/11, 68/11 – popr., 18/14, 57/15, 103/15, 2/16 – popr. in 35/17 (v nadaljevanju Uredba REOE), se med embalažo uvrščajo »vsi izdelki iz katerega koli materiala, namenjeni temu, da blago ne glede na to, ali gre za surovine ali izdelke, obdajajo ali držijo skupaj zaradi hranjenja ali varovanja, rokovanja z njim, njegove dostave ali predstavitve na poti od embalerja do končnega uporabnika. Embalaža so tudi izdelki, za katere se da očitno ugotoviti, da bo iz njih v nadaljnjih postopkih (npr. konfekcioniranje) izdelana embalaža, uporabljena za namene iz prejšnjega odstavka.« (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen).

Zakonodajno so za embalažo opredeljeni tudi nevračljivi predmeti za prej definirane namene in pomožna sredstva embaliranja za uporabo ovijanja ali povezovanja blaga, zlasti za pakiranje, nepredušno zapiranje, pripravo za odpremo in označevanje blaga (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen).

S pojmom embalaža sta tesno povezana tudi pojma pakiranje in embaliranje. Pakiranje se pogosto uporablja kot sopomenka za embaliranje, čeprav ima slednje širši pomen, saj ta

zajema postopek od priprave blaga za odpremo, transport in distribucijo do končnega uporabnika in je del tehnološkega procesa (Snoj, 1981, str. 10-11).

Embaliranje, kot ožji pomen pakiranja, opredeljuje proizvod kot predmet embaliranja, embalažo kot sredstvo, v katerem embaliramo proizvod, embaliranje pa kot delovni proces združevanja proizvoda in embalaže (Logožar, 2006, str. 67-68).

Embalaža se razvršča glede na različna merila, predvsem pa glede na embalažni material, namen uporabe, osnovno funkcijo in trajnost (Radonjič, 2008, str. 17).

1.1.1 Vrsta embalaže glede na material

Od vrste embalažnega materiala, je v glavnem odvisno, ali bo embalaža lahko varovala embalirano blago pri transportu, skladiščenju in nadaljnji uporabi. Industrija embalaže in embaliranja ima danes na razpolago širok spekter embalažnih materialov s posebnimi lastnostmi, ki so najpomembnejši sestavni del oblikovanja embalaže, saj so od tega odvisne marsikateri značilnosti embalažnega izdelka. Vsak material s svojimi prednostmi in pomanjkljivostmi predstavlja ključen dejavnik pri razvoju embalaže. Tradicija embalažnih materialov je na trgu zelo različna, tudi ob dejstvu, da si z razvojem močno konkurirajo. Spremembe uporabe materialov nastajajo zaradi vidika potrošnika in njegovih želja, pa tudi zaradi transporta, skladiščenja, konkurence, predpisov in okoljevarstvenih zahtev. (Radonjič, 2008, str. 39-42).

Glede na embalažni material ločimo embalažo na:

- plastično embalažo;
- papirno in kartonsko embalažo;
- kovinsko embalažo;
- leseno embalažo;
- tekstilno embalažo;
- stekleno embalažo;
- kompleksno (sestavljeno) embalažo.

Plastična embalaža je tista, ki je danes vedno bolj razširjena in se praktično uporablja na vseh ravneh pakiranja. Pojem plastika, pravzaprav opisuje številne družine polimernih materialov, ki imajo različne lastnosti. Najpogosteje uporabljeni materiali iz plastičnih mas so polietilen, polipropilen, poliester, polistiren in najlon. Plastike se zaradi še boljšega zagotavljanja želenih lastnosti embalažnega materiala lahko kombinirajo med seboj ali z drugimi materiali. Pomembna lastnost plastik je tudi ta, da se lahko modificirajo v najrazličnejše oblike (Brody, 1999, str. 1619-1622).

Papirna in kartonska embalaža zajema vse vrste papirja, kartona, lepenke in valovitega kartona ter se pojavlja v vseh vrstah embalaže od prodajne, skupinske do transportne.

Papir je sicer najpogosteje uporabljen pakirni material na svetu, čeprav zaščitne lastnosti skoraj ne obstajajo in je njegova uporabnost skoraj izključno kot dekoracija in varovanje pred prahom. Debelejši papir (250 mikronov do morda celo 1000 mikronov), tako imenovani karton, pa je lahko učinkovit strukturni material za zaščito vsebine pred udarci, stiskanjem in tresljaji. Papir in karton sta občutljiva na vlago, zato zahtevata dodatne notranje oziroma zunanje obdelave, da zagotavljata primernost kot embalaža (Brody, 1999, str. 1618).

Kovinska embalaža zajema jekleno in aluminijsko embalažo. Iz kovinske embalaže, izdelujejo predvsem sode, pločevinke, tube, ročke, pokrovčke in folije ter zlasti aluminijaste folije, ki so primerne za mešanje z ostalimi embalažnimi materiali. Težka kovinska embalaža se zaradi svojih dobrih mehanskih in toplotno prevodnih lastnosti uporablja za jeklenke ter pakiranje nevarnih snovi (Radonjič, 2008, str. 47-50).

Lesena embalaža je, zgodovinsko gledano, ena najstarejših embalaž in je bila v veljavi, vse dokler na trg nista prodrli valoviti karton ter plastični materiali. Z ekonomskega vidika in vidika onesnaženja z odpadno embalažo lahko rečemo, da so najpomembnejše palete EUR, saj se, zaradi možnosti svoje večkratne uporabe uvrščajo med vračljivo embalažo (Radonjič, 2008, str. 68).

Tekstilna embalaža je poleg lesene embalaže, tudi ena najstarejših embalaž, čeprav je v sedanjem času uporaba take embalaže redkejša. Skorajda povsod so jo nadomestili ostali materiali (Radonjič, 2014, str. 64).

Steklena embalaža, kot so kozarci, steklenice in ampule, se uporablja predvsem za prodajno embalažo in je v panogah, kot so prehrabna, farmacevtska in kozmetična industrija, skoraj nezamenljiva (Radonjič, 2008, str. 42).

Sestavljena embalaža (kompozit) je po Uredbi REOE »sestavljena iz različnih vrst embalažnega materiala, ki jih ročno ni mogoče ločiti in od katerih noben ne presega danega odstotka mase« (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen).

Sestavljena embalaža v sedanjem času pridobiva vse večji pomen in se vse bolj uveljavlja, predvsem zaradi boljših lastnosti ob manjši uporabi materiala. Istočasno nekatera sestavljena embalaža predstavlja težave za recikliranje, saj je to zahtevnejše in ponekod tudi dražje (Leskovar Mesarič in Škafar, 2008, str. 25-26).

1.1.2 Vrsta embalaže glede na funkcijo in namen uporabe

Osnovne funkcije embalaže so pri posameznih avtorjih zaradi različne stopnje razčlenjenosti različno opredeljene, pri čemer ne gre za bistvene vsebinske razlike, kajti funkcije so velikokrat med seboj močno soodvisne in povezane.

Radonjič (2008, str. 29-32) najpomembnejše funkcije embalaže, ki mora ustrezati in biti usklajena s pakiranim blagom zaradi izpolnjevanja svoje funkcije, opredeljuje kot:

- zaščitna funkcija (ohranja vrednost izdelka in ga varuje pred zunanjimi vplivi okolja, kot so mehanski, kemični, mikrobiološki in atmosferski vplivi);
- distribucijska funkcija (vpliva na racionalizacijo prostora pri skladiščenju in transportu, pri čemer s svojo obliko, dimenzijami, količino pakiranja, značilnostmi in informacijami vpliva tudi na enostavnost ter varnost skladiščenja in prevoza);
- identifikacijska funkcija (proizvajalec s pomočjo embalaže na značilnih oblikah, dimenzijah, materialih, ilustracijah in barvah ohranja in gradi blagovno znamko);
- informacijska funkcija (podajanje informacij, kot so sestava, datum proizvodnje, rok trajanja, navodila za uporabo in pravilno ravnanje na logistični poti in na poti h končnemu potrošniku);
- prodajna funkcija (embalaža neposredno, s svojimi vidnimi podobami vpliva na potrošnikove odločitve pri nakupu in ponovni vrnitvi k izdelku);
- tehnološka funkcija (usklajenost proizvodnje z embalerji, ki pričakujejo enostavno oblikovanje embalaže in čim enostavnejše polnjenje);
- funkcija praktičnosti (enostavna uporaba in ravnanje z izdelkom, kar daje potrošniku občutek zadovoljstva);
- okoljska funkcija (čim manjše obremenjevanje okolja med izdelavo embalaže, pa tudi po koncu njene življenjske dobe);
- funkcija ekonomičnosti (embalaža naj bi vse svoje funkcije opravljala čim bolj gospodarno, kar pomeni sprejemljivost stroškov ob upoštevanju prodaje).

Funkcije embalaže se nenehno in aktivno spreminjajo, tako kot se spreminjajo navade ter potrebe potrošnikov, vse večje okoljske zahteve, ozaveščenost in predpisi.

Glede na namen uporabe oziroma funkcijo pakiranja embalažo delimo na:

- prodajno ali primarno embalažo;
- ovojno, skupinsko ali sekundarno embalažo;
- transportno, prevozno ali terciarno embalažo.

Prodajna ali primarna embalaža je v večji meri namenjena za varovanje in obdajanje manjših prodajnih enot blaga široke potrošnje. Velikokrat blago v taki embalaži ostane do konca njegove uporabe, zato mora ta biti tudi priročna, enostavna in varna za uporabo. Ker ima tudi vlogo pospeševalca prodaje, mora biti prodajna embalaža za končnega uporabnika tudi privlačna. Vse to vodi v mešanje različnih embalažnih materialov in posledično v težave z ravnanjem z odpadno embalažo, zato se v sedanjem času v vse večji meri uveljavljajo zasnove okolju prijaznejšega oblikovanja embalaže (Radonjič, 2008, str. 18).

Po Uredbi REOE so primarna ali prodajna embalaža, kozarci, vrečke, konzerve, steklenice, plastenke, škatle, sklede, tube ali vsa druga podobna embalaža z vsemi sestavnimi deli, ki

obdajajo ali vsebujejo osnovno prodajno enoto blaga, ki je namenjena končnemu potrošniku na prodajnem mestu, in hkrati varujejo blago pred poškodbami in onesnaženjem. Po Uredbi REOE so prodajna embalaža tudi:

- predmeti, ki se smatrajo za embalažo v skladu z merili iz priloge Uredbe REOE (priloga 1);
- skupinska embalaža z istočasno funkcijo skupinske in prodajne embalaže;
- transportna embalaža z istočasno funkcijo transportne in prodajne embalaže (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen).

Ovojna, skupinska ali sekundarna embalaža je embalaža, ki obdaja ali skupaj drži večje število osnovnih prodajnih enot enakega ali raznovrstnega blaga. Njena glavna naloga je lajšanje in varovanje blaga med transportom in skladiščenjem. Običajno se embalaža pred postavitvijo na prodajno mesto odstrani, kar pa zaradi novih vzorcev vedenja potrošnikov (kupovanja na zalogo) ni več nujno (Radonjič, 2008, str. 18).

Uredba REOE sekundarno ali skupinsko embalažo (folije, škatle ali podobne ovoje ali drugo embalažo s sestavnimi deli) opredeljuje kot embalažo, »ki obdaja ali drži skupaj več osnovnih prodajnih enot istovrstnega ali raznovrstnega blaga, ne glede na to, ali je skupaj z blagom prodana končnemu potrošniku ali je odstranjena na prodajnem mestu, in je namenjena razpošiljanju, skladiščenju, prevozu ter odpremi blaga ali prodaji končnemu uporabniku in se lahko odstrani z blaga, ki ga obdaja, ne da bi to spremenilo njegove lastnosti« (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen).

Transportna, prevozna ali terciarna embalaža je namenjena skupinskemu zavarovanju prodajnih enot, med transportom, skladiščenjem in manipulacijo ter hkrati omogoča racionalizacijo vseh treh dejavnosti. Praviloma se ta odstrani pred prodajo končnemu potrošniku, zato ima glavno vlogo pri zaščiti med različnimi vrstami transporta. Zaradi slednjega je vse večja težnja po standardizaciji omenjene embalaže (Radonjič, 2008, str. 18-19).

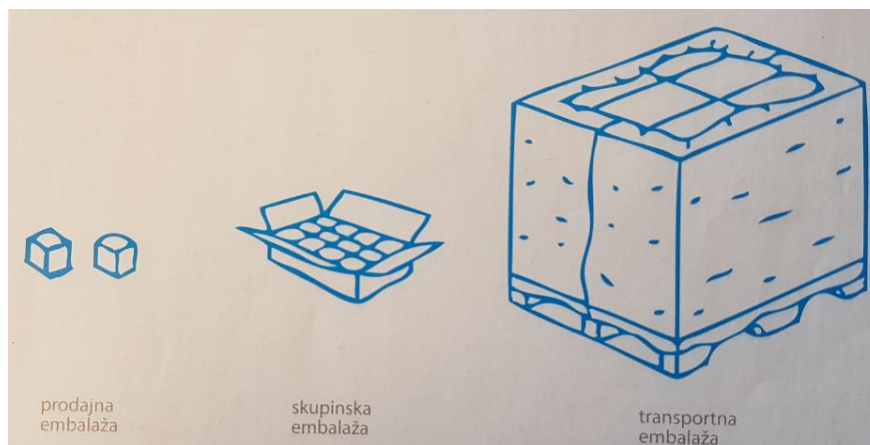
Po definiciji v Uredbi REOE (Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen) je terciarna ali transportna embalaža (sodi, zaboji, ročke, vreče, palete, škatle ali druga embalaža s sestavnimi deli, ki obdajajo ali držijo skupaj več osnovnih prodajnih enot blaga v prodajni ali skupinski embalaži), embalaža ki olajša ravnanje z blagom med prevozom in ga hkrati varuje pred poškodbami na poti od embalerja oziroma pridobitelja embaliranega blaga do distributerja ali trgovca ter od distributerja ali trgovca do končnega potrošnika.

Leskovar Mesarič in Škafar (2008, str. 7) delita embalažo še na kvartalno, kamor se uvrščajo raznorazni kovinski zabojniki, ki se uporabljajo za shranjevanje terciarne embalaže, za namen prevoza z vlaki, ladjami ter posebnimi tovornjaki.

Po veljavnih slovenskih predpisih in uredbah pa se zabojniki, ki se uporabljajo za prevoz v cestnem, železniškem, ladijskem ali zračnem prometu, ne štejejo za transportno embalažo.

»Vse tri kategorije embalaže (prodajna, skupinska, transportna) so med seboj povezane in soodvisne.« (Radonjič, 2008, str. 19).

Slika 1: Shematski prikaz embalaže glede na raven pakiranja

Vir: Radonjič (2008, str. 19).

1.1.3 Vrsta embalaže glede na trajnost

Embalažo z vidika življenjske dobe oziroma njene trajnosti, delimo na:

- vračljivo ali povratno embalažo (»Embalaža, za katero je zagotovljeno nadzorovano kroženje embalaže za plačilo kavcije ali brezplačno, tako da je v največji mogoči meri po vsakokratni vrnitvi uporabljene embalaže znotraj nadzorovanega kroženja vračljive embalaže zagotovljena njena ponovna uporaba.« (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen));
- nevračljivo ali nepovratno embalažo (uporablja se za enkratno pakiranje blaga in je danes na trgu prevladujoča) (Radonjič, 2008, str. 20).

Vračljivo embalažo je mogoče brez predelave ponovno uporabiti za njen prvotni namen, nevračljivo ali nepovratno embalažo pa je treba predelati v enake vrste embalaže ali za proizvodnjo najrazličnejših drugih proizvodov. Vračljiva embalaža povzroča predvsem trdne odpadke, ki so danes velik dejavnik onesnaževanja naravnega okolja (Rojšek, 1987, str. 140).

1.2 Zgodovina embalaže

Pakiranje, kot ga poznamo danes, je rezultat dolgega razvojnega procesa.

Zgodovina embalaže sega namreč zelo daleč nazaj, v sam začetek človeštva in blagovne menjave. Leskovar Mesarič in Škafar (2008, str. 3) navajata, da so bili prva embalaža veliki listi rastlin, v katere so po lovu zavijali meso.

Radonjič (2008, str. 21) pravi, da so bili prvi poskusi embaliranja blaga prevzeti iz narave, z navdihom od lupin sadežev in lupin školjk.

Sprva je bila vsa embalaža enostavna, iz materialov, najdenih v naravi. Z industrializacijo in trgovino pa se je začel tudi razvoj embalaže. Pojav supermarketov je zahteval spremembo vedenjskih navad potrošnikov, hkrati pa je proizvajalce pozval k vzpostavitvi in gradnji identitete na podlagi embalaže. Embalaža je prevzela vlogo tako imenovanih »tihih prodajalcev« (Mittal, 2013).

Radonjič (2008, str. 21-28) navaja, da je embalaža z nenehnim spreminjanjem svoje pojavne oblike omogočala različne in nove načine prodaje. Sprva je služila le kot zaščita pri transportu, danes, ko je tudi nemalokrat sestavni del samega izdelka, pa ima pomembno vlogo pri pospeševanju prodaje.

V današnji dobi digitalnih tehnologij je embalaža postala ključnega pomena za poslovanje in hkrati tudi velika grožnja okolju (Mittal, 2013).

»Uporaba sodobne embalaže prispeva k višjemu standardu prebivalstva. Ob tem mora sodobna embalaža zadovoljevati tudi zdravstvenim in okoljskim zahtevam. Zato razvojni zaostanek na področju embalaže in pakiranja pomembno spodkopava tržno konkurenčnost podjetij in gospodarstva.« (Radonjič, 2008, str. 27).

1.3 Odpadna embalaža

1.3.1 Odpadek

V Zakonu o varstvu okolja (ZVO-1), Ur. l. RS, št. 41/2004, je odpadek opredeljen kot snov ali predmet, ki ga imetnik zavrže, namerava zavreči ali mora zavreči (ZVO-1).

Osnovna delitev odpadkov je na:

- komunalne odpadke (odpadki, ki nastanejo zaradi potreb ljudi ne glede na mesto nastanka in niso posledica storitvenega ali proizvodnega procesa);
- nekomunalne odpadke (odpadki, nastali v gospodarskih, negospodarskih storitvenih ali proizvodnih procesih in panogah, kot so kmetijstvo, gozdarstvo, rudarstvo, gradbeništvo, energetika, čiščenje odpadnih voda).

Odpadke delimo:

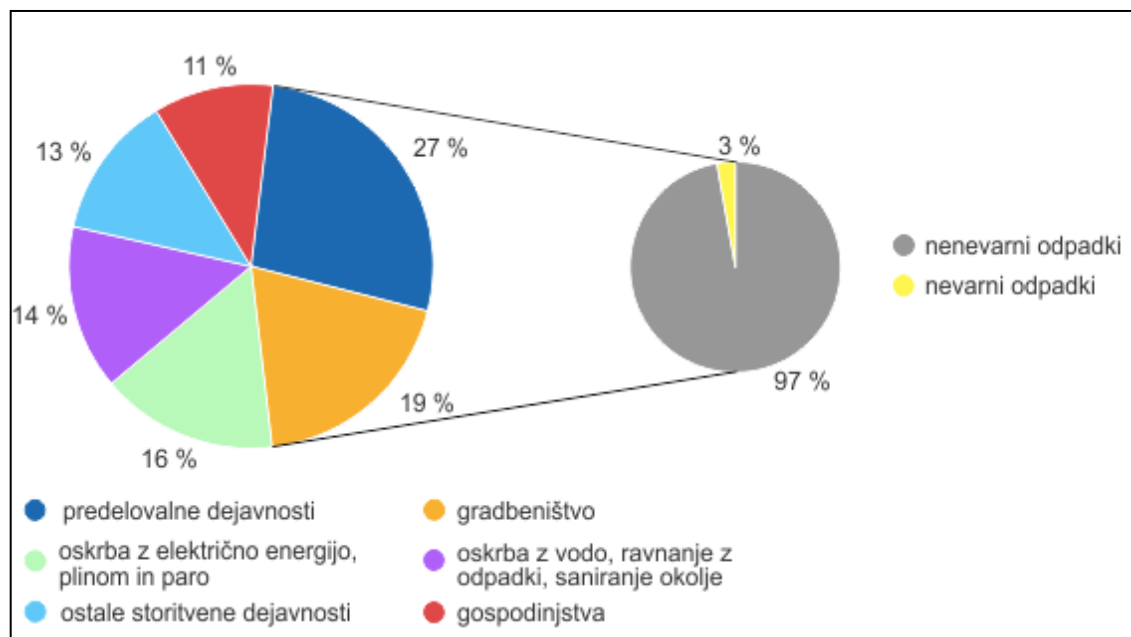
- po viru nastanka, pri čemer so odpadki v klasifikacijskem seznamu dejavnosti razvrščeni v 20 skupin in 111 podskupin, na podlagi Sklepa Komisije z dne 18. decembra 2014 o spremembi Odločbe Komisije 2000/532/ES o seznamu odpadkov v skladu z Direktivo 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta;

- glede na nevarnostni potencial, ki ga izkazujejo: nenevarni in nevarni odpadki (nevarnost se določa glede na vrenotenje nevarne lastnosti od HP 1 do HP 9 po prilogi Uredbe Komisije (EU) št. 1357/2014 z dne 18. decembra 2014 o nadomestitvi Priloge III k Direktivi 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv, Ur. l. L, št. 365/2014, str. 89-96).

Klasifikacije in delitev odpadkov sta pomembni zaradi okoljevarstvenega ravnanja, pa tudi zaradi nadaljnjih ukrepov, preprečevanja nastajanja odpadkov, učinkovitejših predelav, ohranjanja naravnih virov ter varčevanja z energijo, saj so odpadki lahko sekundarni vir surovin in energije.

V Sloveniji je v letu 2015 nastalo skoraj 5,2 milijona t odpadkov. 18 % vseh nastalih odpadkov je bilo komunalnih (929.500 t), od česar je bilo 69 % zbranih ločeno. Vse to pomeni, da je prebivalec Slovenije v letu 2015 v povprečju proizvedel 451 kg komunalnih odpadkov. 58 % odpadkov je nastalo v proizvodnih dejavnostih, 31 % v storitvenih dejavnostih in 11 % v gospodinjstvih. Največji delež so predstavljali gradbeni odpadki (28 %), sledili so odpadki iz termičnih procesov (19 %), odpadki iz naprav za ravnanje z odpadki (13 %), komunalni odpadki (13 %), odpadki iz obdelave in predelave lesa ter kovin (12 %) in odpadna embalaža (5 %). 55 % nevarnih odpadkov je nastalo v predelovalnih dejavnostih, v gospodinjstvih pa 4 % (Statistični urad Republike Slovenije, 2017).

Slika 2: Odpadki po dejavnostih nastanka (%) in razmerje med nenevarnimi in nevarnimi odpadki, Slovenija, 2015

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2016).

1.3.2 Vrsta embalaže glede na odpadek

Odpadna embalaža je embalaža, ki je odpadek skladno z zakonom ZVO-1, materiali, ki nastajajo pri izdelavi embalaže, pa niso odpadna embalaža.

Odpadna embalaža je v Uredbi REOE (Ur. l. RS, št. 84/2006, 3. člen), razdeljena po mestu nastanka na:

- odpadno embalažo, ki je komunalni odpadek (odpadna prodajna ali skupinska embalaža, ki nastaja v gospodinjstvih, in podobni odpadki iz trgovine, industrije, obrti, storitvenih dejavnosti in javnega sektorja ali odpadna embalaža, izločena iz mešanih komunalnih odpadkov);
- odpadna embalaža, ki ni komunalni odpadek (odpadna prodajna ali skupinska embalaža, ki nastaja pri opravljanju proizvodne, trgovinske in storitvene dejavnosti ali pri dejavnostih, kot so kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo ter promet).

2 ODPADNA EMBALAŽA IN OKOLJE

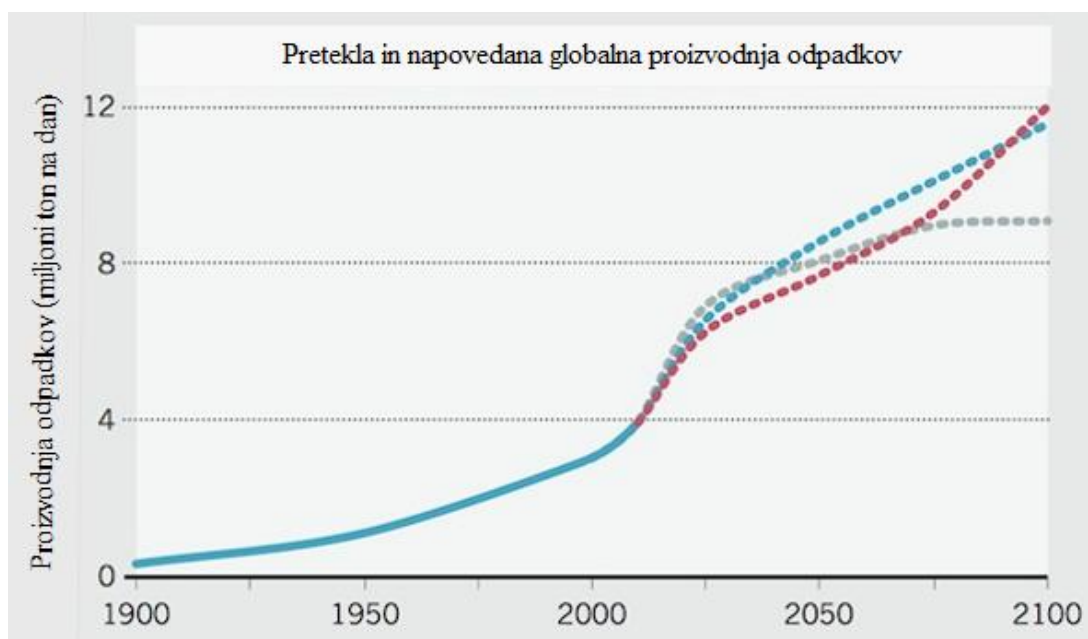
2.1 Vpliv odpadne embalaže na okolje

Naraščanje svetovnega prebivalstva, vse hitrejši razvoj, naraščanje tempa življenja in potrošnje so tisti dejavniki, ki vplivajo na povečanje uporabe energije ter surovin. Navkljub dobronamernosti v načinu življenja sodobnega človeka se dogaja, da plačujemo vedno višji davek v obliki pomanjkanja surovin in onesnaževanja okolja. Za preprečitev negativnih posledic so nujni ukrepi na področju izkoriščanja embalažnih materialov v proizvodnji, manipuliranju in končni uporabi, ki jo imajo prenekateri za glavni dejavnik onesnaženja okolja in zmanjševanja surovin (Snoj, 1981, str. 49).

Obremenjevanje naravnega okolja je svetovni problem, ki se kaže na eni strani z izčrpanjem naravnih surovin, na drugi strani pa z onesnaževanjem naravnega okolja (Rojšek, 1987, str. 8).

Predvsem zaradi teh dveh dejstev je vprašanje odpadkov v zadnjem času postalo zelo pereče, in če pogledamo statistiko njihovega nastajanja skozi zadnjih sto let, lahko vidimo le naraščanje. Nič boljše pa tudi niso napovedi, saj živimo v potrošni družbi, ki s sabo prinaša vse več, včasih tudi nepotrebne, embalaže, ki na koncu potrošne verige postane odpadek in posledično problem. Slika 3 prikazuje globalno proizvodnjo odpadkov. Modra črtkana črta na sliki 3 prikazuje gibanja pri proizvodnji odpadkov v demografiji na prebivalca. Gibanje naj bi se nadaljevalo tudi po letu 2100, vključno s še večjo rastjo prebivalstva (rdeča črta). Le s pomočjo nove, okolju prijaznejše in bolj okoljsko ozaveščene in odgovorne generacije bo mogoče preprečiti nastajanje smetišč (siva črta) (Stromberg, 2013).

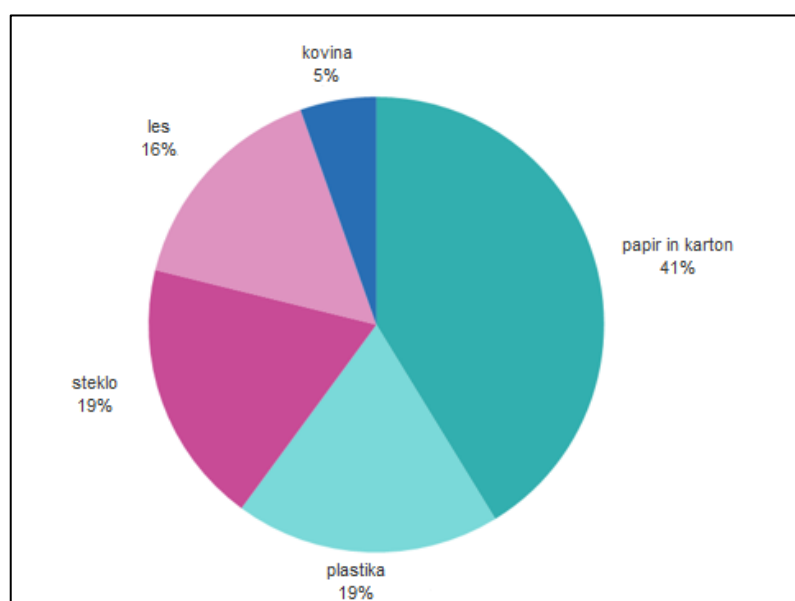
Slika 3: Globalna proizvodnja odpadkov v preteklosti in prihodnja projekcija

Vir: Stromberg (2013).

Po podatkih Evrostatata je bilo leta 2015 ustvarjenih 167 kg odpadne embalaže na prebivalca v 28 DČ EU in nekaterih državah nečlanicah. Največji delež odpadne embalaže so predstavljali papir in karton, steklo, plastika, les in kovina, ostali materiali pa so predstavljali manj kot 0,3 % celotne količine odpadne embalaže, proizvedene v letu 2015 (Evrostat, 2018).

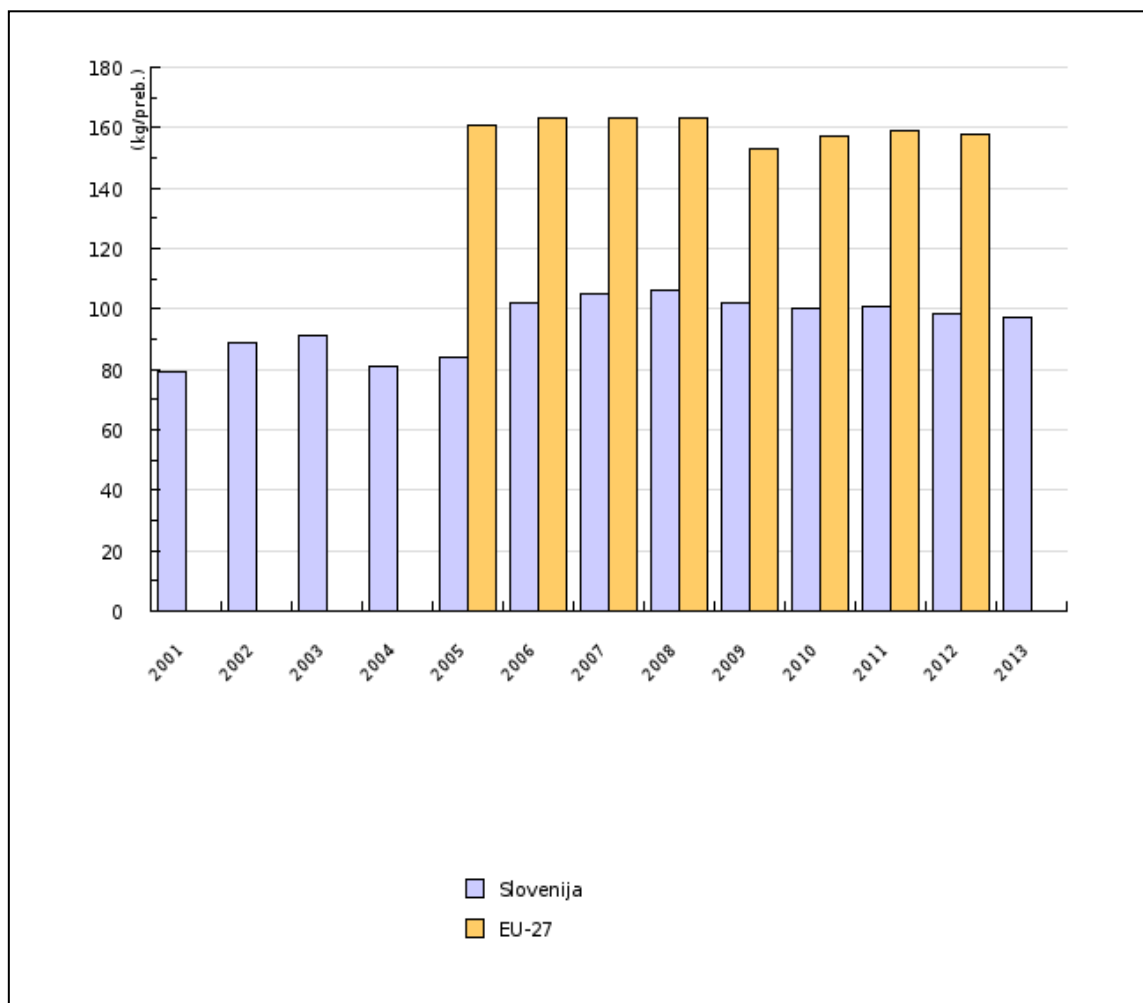
Slika 4: Deleži odpadne embalaže po frakcijah v 28 DČ EU in nekaterih državah nečlanicah

Vir: Evrostat (2018).

V RS se količina odpadne embalaže v zadnjih letih giblje okoli 100 kg na prebivalca na letni ravni. Tako je v letu 2014 prebivalec RS proizvedel 102 kg odpadne embalaže, kar je nekaj več kot v predhodnih 4 letih. Od tega je bilo po embalažnih materialih: 15 % (32.478 t) stekla, 21 % (44.214 t) plastike, 40 % (84.730 t) papirja in kartona, 8 % (17.032 t) kovin, 14 % (29.400 t) lesa ter 1 % (1.850 t) ostale odpadne embalaže (Agencija Republike Slovenije za okolje (v nadaljevanju ARSO), 2016).

Slika 5: Količina nastale odpadne embalaže na prebivalca v RS in EU-27

Vir: ARSO (2016).

Danes so zelo pereč okoljski problem toplogredni plini in z njimi povezano globalno segrevanje, kar še bolj poudarja učinkovitejšo rabo neobnovljivih energetskih virov. Na drugi strani pa vsemu temu kljubujejo poslovneži s stroškovno učinkovitostjo, globalno konkurenčnostjo in dobičkonosnostjo, zato je največji izziv družbe uravnovežiti zaščito okolja, zdravje ljudi ter ekonomski interes, pri čemer ima zelo pomembno vlogo področje ravnanja z odpadki. Kot odgovor vsemu temu se v zadnjih letih vse bolj poudarjata trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo (Rešičič, Vuk, Kajič, 2014, str. 69). Hkrati pa se postavlja vprašanje, do katere mere oziroma mejnih stroškov je določena strategija, kot je

recikliranje, še sprejemljiva glede na stroške sanacije sploh še možnih naknadnih odstranitvev negativnih vplivov na okolje.

Ekonomska vprašanja, vezana na okolje, segajo že v 19. stoletje in so omenjena tudi v Marxovih delih. V 70. letih 19. stoletja, pa se je utrla pot ekonomiki okolja, ko so mnogi spoznali problem onesnaževanja in izčrpavanja naravnega okolja (Rojšek, 1987, str. 12-23).

3 EVROPSKI PRAVNI OKVIR RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO

3.1 Splošno

Eno najrazvitejših politik ekološkega, trajnostnega razvoja in ravnanja z odpadno embalažo ima danes EU z razvojem nadnacionalne okoljske politike. EU se zaveda medsebojne odvisnosti gospodarske rasti, družbenega napredka in varstva okolja.

Pravni red EU je osnovan s primarno in sekundarno zakonodajo. Temelj primarne zakonodaje, ki je sestavljena iz ustanovitvene in pristopne pogodbe, so vsi sprejeti ukrepi EU. Pogodbe so glavni pravni vir pravnega reda EU. Okvir pravnega sistema EU je vzpostavljen s primarno zakonodajo, ki se oblikuje in dopolnjuje s sekundarno zakonodajo oziroma sekundarnimi pravnimi akti. Slednja, ki izhaja iz načel in ciljev, zapisanih v pogodbah, vključuje uredbe, direktive, sklepe (odločbe), priporočila in mnenja. Uredbe so zavezujoči pravni akti in veljajo v vseh DČ EU. Direktive so akti, ki niso neposredno veljavni, vendar DČ EU zavezujejo glede uresničitve cilja v določenem roku z lastnimi nacionalnimi predpisi. Na posameznike ali organizacije so navadno naslovljeni sklepi, ki so zanje v celoti zavezujoči, priporočila in mnenja pa niso zavezujoča. EU si močno prizadeva za uresničevanje svojih ciljev, še zlasti ciljev okoljske politike, zaradi visoke ravni zaščite okolja. EU v prizadevanju harmoniziranega sistema DČ za doseganje minimalnih standardov in trajnostnega čezmejnega razvoja sprejema ukrepe s ciljem oblikovanja enotnega sistema pojmov ter standardov na visoki ravni. Ob tem sprejema tudi ukrepe za omejitve in prepovedi, zajemanje, obdelavo ter vrednotenje podatkov, obveznosti poročanja in ukrepe za vpeljavo ustreznih postopkov izdajanja dovoljenj in nadzornih postopkov (Služba vlade Republike Slovenije za zakonodajo, 2006, str. 1-8).

V zadnjih desetletjih je EU sprejela vrsto predpisov (direktiv) na področju ravnanja z odpadki, posamezne DČ pa so tiste, ki nosijo odgovornost za izvajanje opredeljenih ciljev, na podlagi nacionalnih programov in predpisov.

Na področju embalaže so pomembne 3 direktive: Direktiva o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv, Direktiva o embalaži in odpadni embalaži ter Direktiva glede zmanjšanja potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk (Petek in drugi, 2017, str. 40).

3.2 Direktiva 2008/98/ES o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv

Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv, Ur. l. L, št. 312/2008, str. 3-30 (v nadaljevanju Direktiva 2008/98/ES) ob upoštevanju Direktive 2006/12/ES o odpadkih, je bila sprejeta leta 2008 in vzpostavlja zakonodajni okvir za ravnanje z odpadki znotraj EU z namenom zagotavljanja zdravja ljudi ter varstva okolja. Ukrepi za zagotavljanje slednjega so določeni s ciljem preprečevanja ali zmanjševanja škodljivih vplivov nastajanja odpadkov in ravnanja z njimi ter z zmanjševanjem celotnega vpliva uporabe virov in izboljšanjem učinkovitosti take uporabe. V direktivi so opredeljeni ključni pojmi, kot so odpadek, predelava in odstranjevanje. Direktiva tudi vzpostavlja temeljne zahteve za ravnanje z odpadki in določa obveznosti za DČ (Urad za publikacije Evropske unije, 2016).

Dolžnost DČ, na področju ravnanja z odpadno embalažo je po Direktivi 2008/98/ES, hierarhično ravnanje z odpadki in ne-nazadnje upoštevanje tega pri vpeljavi v nacionalni pravni red. Ker je na hierarhični lestvici kot prvo izpostavljeno preprečevanje nastajanja odpadkov, so morale DČ do leta 2013 pripraviti načrte ravnanja z odpadki. To pomeni posnetek trenutnega stanja ravnanja z odpadki, pričakovane spremembe tokov odpadkov, potrebne smernice in naložbe v ravnanje z odpadki (Petek in drugi, 2017, str. 41).

Direktiva uvaja pojem »razširjene odgovornosti proizvajalca« in načelo »plača povzročitelj«. To pomeni, da stroške ravnanja z odpadki krije izvirni povzročitelj odpadkov (Urad za publikacije Evropske unije, 2016).

Zasnova razširjene odgovornosti proizvajalca se je uveljavila že v 90. letih na Švedskem, ko jo je, z namenom celostnega zmanjšanja učinka proizvoda na okolje zasnoval Thomas Lindhqvist (Gospodarska zbornica Slovenije, 2018). Gre za strategijo varstva okolja, pri čemer je proizvajalec odgovoren za proizvod skozi celoten življenjski cikel, vključno s sprejemanjem vrnjenih proizvodov in odpadkov, nadaljnjim ravnanjem z njimi ter finančno odgovornostjo, ki hkrati lahko spodbujajo razvoj, proizvodnjo in trženje proizvodov, ki so primerni za večkratno uporabo. Sprejetje ukrepov za uveljavitev »proizvajalčeve podaljšane odgovornosti« na področju embalaže je prepuščeno posamezni DČ (Direktiva 2008/98/ES, Ur. l. L, št. 312/2008, str. 3-30).

Direktiva 2008/98/ES določa nove deleže recikliranja in predelave, ki morajo biti doseženi do leta 2020. Tako naj bi reciklirali 50 % odpadkov iz gospodinjstev (papir, kovine, plastika in steklo) in 70 % odpadkov iz rušenja objektov. DČ so bile do leta 2015 dolžne vzpostaviti ločeno zbiranje odpadkov vsaj za papir, kovine, plastiko in steklo. Do 12. decembra 2010 pa so bile dolžne prenesti Direktivo 2008/98/ES v svoje nacionalne pravne okvire. DČ vsaka 3 leta poročajo Evropski komisiji (v nadaljevanju EK) o izvajanju Direktive 2008/98/ES, pri čemer je bilo treba prvo poročilo oddati do 12. decembra 2014 (Direktiva 2008/98/ES, Ur. l. L, št. 312/2008, str. 3-30).

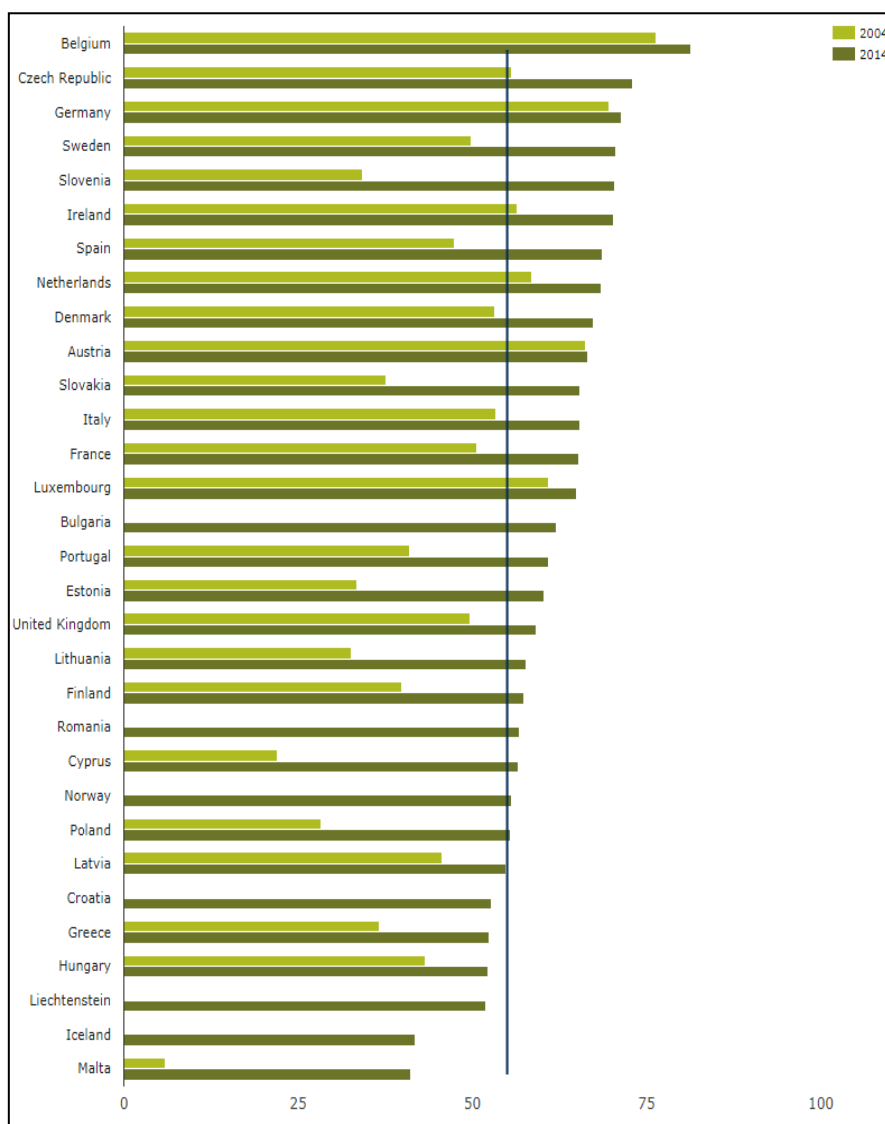
EK je ena glavnih ustanov EU, ki uveljavlja njene splošne interese. Njene naloge so predlaganje in izvajanje zakonodaje ter politike in izvrševanje proračuna EU. EK je politično neodvisno izvršno telo, ki skupaj s Sodiščem EU skrbi za pravilno uporabo zakonodaje EU v vseh DČ. V imenu EU sklepa mednarodne sporazume in zastopa EU na mednarodni ravni. EK sestavlja 28 komisarjev (po eden iz vsake DČ), vodi jih predsednik EK, ki skrbi za usmeritve odločanje in razporejanja obveznosti EK (EK, 2018).

3.3 Direktiva 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 94/62/ES z dne 20. decembra 1994 o embalaži in odpadni embalaži, Ur. l. L., št. 365/1994, str. 10–23 (v nadaljevanju Direktiva 94/62/ES), določa ukrepe za omejitev proizvodnje odpadne embalaže, njeno recikliranje, ponovno uporabo in druge oblike predelave, vključno s končnim odstranjevanjem, velja za vso v promet dano in nastalo odpadno embalažo na evropskem trgu. Odlaganje je predvideno le kot skrajni ukrep. Želja in cilj direktive sta predvsem usklajevanje nacionalnih predpisov za ravnanje z embalažo in odpadno embalažo, ki na podlagi celotnega zmanjšanja odpadkov prispeva k trajnostnemu razvoju. Nadalje to pomeni skupno dobro na ravni EU v smislu preprečevanja vpliva na okolje vseh DČ in tudi tretjih držav, ki so vpletene v sodelovanje z EU. Naloga DČ je sprejetje nacionalnih programov po svojih zmožnostih, za čim večje preprečevanje nastanka odpadne embalaže, njene predelave in recikliranje, ob preprečevanju kakršne koli trgovinske ovire in omejevanju konkurence. Hkrati DČ zagotovijo sisteme vračanja zbiranja ter ozaveščajo vse vpletene pri nastajanju odpadne embalaže. V pomoč pri ozaveščanju javnosti in nadaljnjem ločenem zbiranju, predelavi, vključno z recikliranjem odpadne embalaže, so tudi obvezne oznake na embalaži, ki označujejo vrsto embalažnega materiala. Oznaka mora biti jasno vidna in čitljiva, primerno trajna ter trpežna glede na embalažo, saj to prispeva k nadaljnji predelavi in recikliranju materialov. V Direktivi 94/62/ES so bili določeni minimalni ciljni deleži recikliranja, najprej do leta 2001 in kasneje do leta 2008. Določeni minimalni ciljni delež recikliranja, je znašal najmanj 55 % in največ 80 % masnih odstotkov celotne odpadne embalaže (Direktiva 94/62/ES, Ur. l. L., št. 365/1994, str. 10–23).

Po podatkih Evropske agencije za okolje (2016; angleško *European Environment Agency*; v nadaljevanju EEA), ki skrbi za zanesljive in neodvisne informacije o okolju, spodbuja trajnostni razvoj ter političnim organom posreduje pravočasne in ustrezne informacije. Delež reciklirane odpadne embalaže narašča v DČ EU skupaj z Norveško. Na sliki 6 je z modro črto označen cilj recikliranja za leto 2008, ki je bil določen z Direktivo 94/62/ES. Razvidno je, da je bil cilj več ali manj dosežen, k čemur so pripomogle tudi nove okoljske zahteve in akcije EU.

Slika 6: Recikliranje odpadne embalaže

Vir: EEA (2016).

Na podlagi 8. člena Direktive 94/62/ES, Odločba komisije z dne 28. januarja 1997 o določitvi sistema prepoznavanja embalažnih materialov v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži, Ur. l. L, št. 50/1997, str. 28-31, določa oštevilčenje in okrajšave za sistem prepoznavanja embalažnih materialov. Ta odločba, velja za vso embalažo in vse DČ EU (Odločba komisije z dne 28. januarja 1997 o določitvi sistema prepoznavanja embalažnih materialov v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži, Ur. l., št. 50/1997, str. 28-31).

Prepoznavanje embalažnih materialov in njihovo označevanje veliko pripomoreta k lažjemu ločevanju že pri izvoru odpadne embalaže in njenem nadaljnjem ravnanju (recikliranju, ponovni uporabi) in možnem preprečevanju.

Tabela 1: Označevanje materialov

MATERIAL		OKRAJŠAVE	OŠTEVILČENJE
PLASTIKA	Polietilen tereftalat	PET	1
	Polietilen z visoko gostoto	HDPE	2
	Polivinil klorid	PVC	3
	Polietilen z nizko gostoto	LDPE	4
	Polipropilen	PP	5
	Polistiren	PS	6
PAIR IN LEPENKA	Valovita lepenka	PAP	20
	Nevalovita lepenka	PAP	21
	Papir	PAP	22
KOVINE	Jeklo	FE	40
	Aluminij	ALU	41
LESNI MATERIALI	Les	FOR	50
	Pluta	FOR	51
TEKSTILNI MATERIALI	Bombaž	TEX	60
	Juta	TEX	61
STEKLO	Brezbarvno steklo	GL	70
	Zeleno steklo	GL	71
	Rjavo steklo	GL	72
KOMPOZITI	Papir in lepenka/različne kovine		80
	Papir in lepenka/plastika		81
	Papir in lepenka/aluminij		82
	Papir in lepenka/pokositrena pločevina		83
	Papir in lepenka/plastika/aluminij		84
	Papir in lepenka/plastika/aluminij/pokositrena pločevina		85
	Plastika/aluminij		90
	Plastika/pokositrena pločevina		91
	Plastika/različne kovine		92
	Steklo/plastika		95
	Steklo/aluminij		96
	Steklo/pokositrena pločevina		97
	Steklo/različne kovine		98

Vir: Prirejeno po Odločbi komisije o določitvi sistema prepoznavanja embalažnih materialov v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži

3.4 Direktiva 2004/12/ES

Direktiva 2004/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o spremembi Direktive 94/62/ES o embalaži in odpadni embalaži, Ur. l. L., št. 47/2004, str. 26-32 (v nadaljevanju Direktiva 2004/12/ES), s ponazoritvenimi primeri še natančneje definira pojem embalaže. Določeni so novi trenutni masni deleži recikliranja: 60 % za

steklo, 60 % za papir in karton, 50 % za kovine, 22,5 % za plastiko in 15 % za les. Pri masnem deležu plastike se upošteva samo plastiko, ki se reciklira nazaj v plastiko (Petek in drugi, 2017, str. 43).

Direktiva 2004/12/ES predvideva sprejetje ukrepov na nacionalni ravni za preprečevanje nastajanja odpadne embalaže in spodbujanje alternativnih programov, kot je proizvajalčeva odgovornost vpliva embalaže na okolje. DČ naj bi pospeševale recikliranje in uporabo recikliranih materialov, z izboljšanjem tržnih pogojev za reciklirane materiale ter pospeševale energetske predelavo odpadne embalaže, kadar je ta zaradi okoljskih razlogov ter razmerja med ceno in koristnostjo, primernejša od recikliranja. Predvsem pa naj bi vzpostavile kampanje o obveščanju in ozaveščanju potrošnikov ter njihovem prispevku k čistejšemu okolju. Za izpolnjevanje določenih ciljnih deležev recikliranja so DČ dolžne vzpostaviti informacijski sistem vračanja, zbiranja in predelave embalaže, ki je osnova za poročanje EK, ki skrbi za izvajanje in uresničevanje ter oceni učinkovitosti vpeljave te direktive (Direktiva 2004/12/ES, Ur. l. L., št. 47/2004, str. 26-32).

Evropski parlament naj bi skupaj s Svetom s kvalificirano večino, na podlagi predloga EK, vsakih 5 let določil ciljne deleže za minimalni delež recikliranja po vrsti embalažnega materiala, kar trenutno pomeni določitev ciljev za obdobje od 2009 do 2014 (Direktiva 2004/12/ES, Ur. l. L., št. 47/2004, str. 26-32).

3.5 Direktiva 2015/720 o spremembi Direktive 94/62/ES glede zmanjšanja potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk

Direktiva 2015/720 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2015 o spremembi Direktive 94/62/ES glede zmanjšanja potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk, Ur. l. L., št. 115/2015, str. 11–15 (v nadaljevanju Direktiva 2015/720), je bila sprejeta z namenom reguliranja in omejevanja uporabe plastičnih vrečk, ki so sicer del embalaže, vendar kot take niso posebej zajete v Direktivi 94/62/ES. Plastične vrečke danes predstavljajo velik problem onesnaževanja okolja. Plastične nosilne vrečke so prisotne in potrošnikom na razpolago povsod, njihova uporaba pa je prestopila prag še dopustnega in sprejemljivega, tudi zaradi slabe ozaveščenosti potrošnikov in njihovih navad. Danes se tako kopičijo smeti, plastične vrečke pa so tiste, ki najbolj ogrožajo naravne ekosisteme (Direktiva 2015/720, Ur. l. L., št. 115/2015, str. 11–15).

Do 27. novembra 2016 so bile DČ dolžne prenesti Direktivo 2015/720 v svoje nacionalne sisteme. Pri tem so morale sprejeti ukrepe, ki bodo zagotovili, da do 31. decembra 2019 letna raven potrošnje ne bo presegla 90 lahkih plastičnih nosilnih vrečk na osebo in do 31. decembra 2025 40 lahkih plastičnih nosilnih vrečk na osebo. Pri tem imajo DČ možnost izključitve zelo lahkih plastičnih nosilnih vrečk, ki so namenjene za primarno embalažo nepredpakiranih živil. Ob vsem tem tudi sprejmejo ukrepe in zagotovila, da do 31. decembra 2018 plastične vrečke potrošnikom ne bodo več na razpolago brezplačno, zelo lahke plastične vrečke pa so lahko izključene iz tega ukrepa zaračunavanja. Med uvajanjem

direktive, izvajajo kampanje o ozaveščanju potrošnikov o uporabi in posledicah uporabe plastičnih vrečk (Petek in drugi, 2017, str. 45-46).

4 PRAVNA UREDITEV RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO V REPUBLIKI SLOVENIJI

4.1 Splošno

Z vključitvijo Slovenije v EU, 1.5.2004, in podpisom Pristopne pogodbe, se je država obvezala k spoštovanju ter izvajanju zakonodaje EU. EU je mednarodna organizacija evropskih držav, ki je bila ustanovljena leta 1993 s Pogodbo o Evropski uniji (Maastrichtsko pogodbo). EU trenutno šteje 28 držav članic, ki so nekaj zakonodajnih pristojnosti in suverenosti prenesle na EU. Načina za oblikovanja prava družb EU sta harmonizacija in implementacija.

Harmonizacija je postopek prilagajanja, približevanja in usklajevanja nacionalne zakonodaje z zakonodajo EU, pri čemer DČ v primeru minimalne harmonizacije določijo minimalno ali višjo raven varstva pravic. V primeru popolne harmonizacije pa DČ zagotovijo enako raven varstva pravic, pri čemer jim je prepuščen le način prenosa v nacionalni pravi red (Petek in drugi, 2017, str. 48).

»Cilj takšne usklajenosti je zagotavljanje enakih pravic in obveznosti vsem pravnim in fizičnim subjektom na območju EU. Direktive torej (praviloma) ne veljajo neposredno, ampak je za njihovo uveljavitev potrebno, da se njihove določbe najprej prenesejo (implementirajo) v pravni red države članice.« (Služba vlade Republike Slovenije za zakonodajo, 2006, str. 7).

»Direktiva je za vsako državo članico, na katero je naslovljena, zavezujoča glede rezultata, ki ga je treba doseči, vendar prepušča državnim organom izbiro oblike in metode.« (Služba vlade Republike Slovenije za zakonodajo, 2006, str. 2).

Rezultat pomeni cilj oziroma določeno doseženo stanje, ki ga morajo DČ doseči s prenosom v nacionalni pravi red v celoti in določenem roku, ki je določen v direktivi. O prenosu v nacionalni pravi red DČ to sporočijo EK. V primeru zamude ali ne izvajanja se lahko zoper njih sproži postopek kršitve prava EU (Petek in drugi, 2017, str. 48-49).

Služba vlade Republike Slovenije za zakonodajo (2006) je pripravila Navodila za pripravo nacionalnih predpisov, s katerimi se izvajajo uredbe, odločbe in sklepi EU ter prenašajo določbe direktiv EU v pravni red RS. V teh navodilih so določeni 3 načini prenosa direktiv. Prvi način je v skladu s nacionalno nomotehniko, ki pomeni vsebinsko zajetje direktive v domačem predpisu. Drugi način je dobeseden prenos besedila direktive v domači predpis in tretji način, ki je le sklicevanje na določene določbe direktive.

V RS je varstvo okolja opredeljeno v različnih dokumentih: zakonodajnih, programskih, pa tudi implementacijskih (z raznimi ukrepi). Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP) oblikuje, implementira in usklajuje razne dokumente z zakonodajo EU. ARSO spremlja stanje okolja na strokovni ravni in pripravlja analizo, s kakovostnimi javnimi okoljskimi podatki. V ta namen agencija izvaja več domačih in evropskih upravnih postopkov. Inšpektorat RS za okolje in prostor (v nadaljevanju IRSOP), izvaja inšpekcijski nadzor nad izvajanjem in spoštovanjem, med katerimi so tudi okoljski zakoni.

Krovni zakon, ki ureja varstvo okolja v RS, je Zakon o varstvu okolja, odpadki pa so obravnavani v Uredbi o odpadkih. Odpadna embalaža je obravnavana v Uredbi o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo ter v Uredbi o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže.

4.2 Zakon o varstvu okolja

Osnovni namen ZVO-1 je spodbujanje in usmerjanje družbenega razvoja, ki omogoča dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje ter kakovost njegovega življenja in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Temeljna načela zakona so zlasti načelo trajnostnega razvoja, načelo celovitosti, načelo sodelovanja, načelo preventive in načelo previdnosti. Slednji načeli predstavljata osnovo za določanje ravnanja z odpadki brez njihovega negativnega vpliva. V skladu z Direktivo 2008/98/ES je v zakonu ZVO-1 opredeljen pojem odpadek in nevarni odpadek.

4.3 Uredba o odpadkih

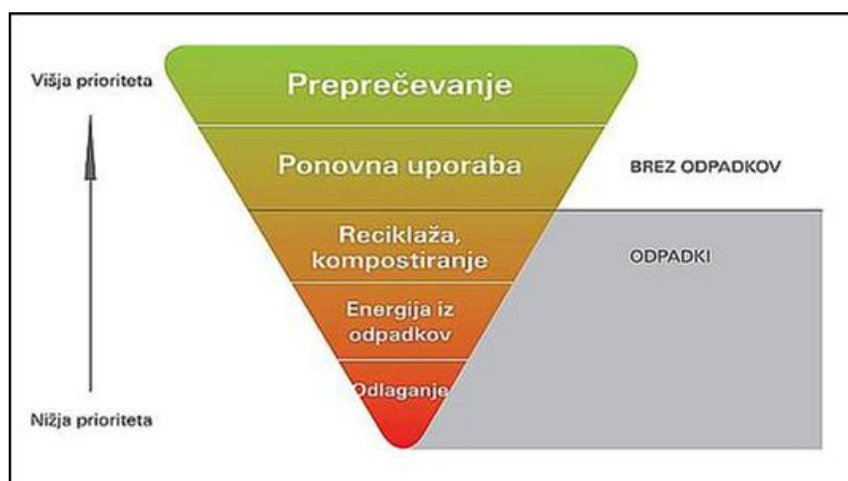
Uredba o odpadkih, Ur. l. RS, št. 37/15 in 69/15 (v nadaljevanju Uredba o odpadkih), katere bistvena pravna podlaga je Direktiva 2008/98/ES, določa pravila ravnanja in vse ostale pogoje za možno preprečevanje ter zmanjševanje vplivov nastajanja in ravnanja z odpadki, z namenom varovanja okolja ter varovanja človekovega zdravja.

Uredba ureja splošna pravila ravnanja z vsemi vrstami odpadkov, kot so razlikovanje med različnimi vrstami odpadkov, smernice za varovanje okolja in hierarhijo ravnanja z odpadki.

Pri nastajanju odpadkov in ravnanju z njimi se kot prednostni vrstni red upošteva naslednja hierarhija ravnanja:

1. preprečevanje odpadkov (nujna stopnja, če želimo zmanjšati smetenje okolja);
2. priprava za ponovno uporabo;
3. recikliranje;
4. drugi postopki predelave (npr. energetska predelava);
5. odstranjevanje (pomeni najslabšo stopnjo v hierarhiji zaradi odlaganja na deponiji in posledičnega kopičenja odlagališč, čemur se je treba izogibati).

Slika 7: Shematski prikaz hierarhije ravnanja z odpadki

Vir: MOP

Z uredbo je določen program ravnanja z odpadki, ki med drugim zajema spodbujanje k recikliranju in ponovni uporabi. Na podlagi tega so izpeljani tudi cilji in eden teh je, da se do leta 2020 za 50 % poveča ponovna uporaba ter recikliranje za papir, kovine, plastiko in steklo iz gospodinjstev.

Z uredbo so določena pravila ravnanja z odpadki: ločeno zbiranje, skladiščenje, shranjevanje in označevanje odpadkov, predelava in odstranjevanje ter obveznosti vseh vpletenih v ravnanje z odpadki (povzročitelji, zbiralčevi, izvajalčevi obdelavi, trgovčevi, posrednikovi). Opredeljen je tudi informacijski sistem ravnanja z odpadki, voden s strani MOP-a (Petek in drugi, 2017, str. 63-64).

V uredbi so določene analize, ki jih opravlja ARSO na podlagi poročil povzročiteljev odpadkov, ki jih povzročitelji oddajo vsako leto do 31. marca, za preteklo leto. Analize so osnova za poročila EK o izvajanju Direktive 2008/98/ES. Z uredbo so tudi določene kazenske določbe za primer neizvajanja te, saj vemo, da iz narave ljudi, po čim večji oblasti in dobičku, izhaja, da samo predpisi brez kazenskih določb niso spoštovani.

4.4 Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže

Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže, Ur. l. RS, št. 32/06, 65/06, 78/08, 19/10, določa obveznost plačevanja okoljske dajatve za onesnaževanje okolja (v nadaljnjem besedilu: Uredba o okoljski dajatvi), ki je posledica nastajanja odpadne embalaže, določa tudi osnovo za obračun okoljske dajatve, njeno višino, zavezance za plačilo okoljske dajatve, plačnike okoljske dajatve, način njenega obračunavanja, odmere in plačevanja.

4.5 Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo

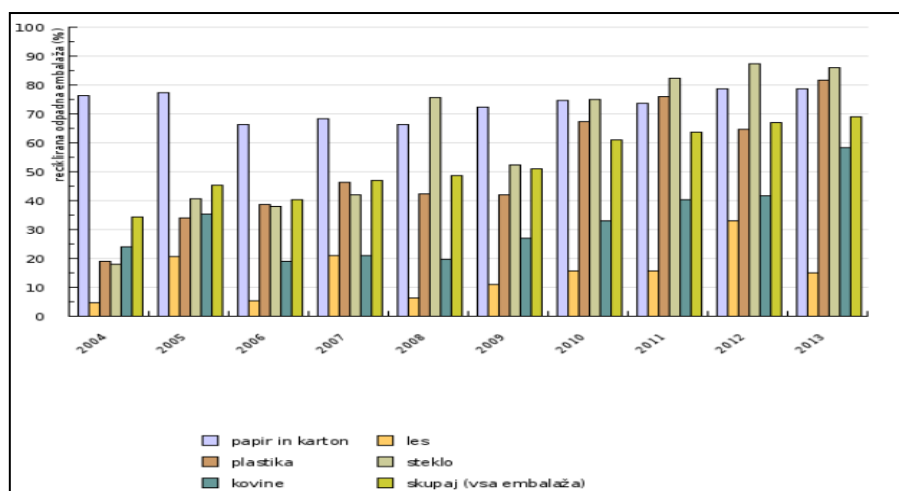
Z namenom zagotavljanja visoke ravni varstva okolja in delovanja notranjega trga, Uredba REOE določa pravila ravnanja v proizvodnji ter pri dajanju v promet in pri uporabi embalaže ter pravila ravnanja in druge pogoje za zbiranje, ponovno uporabo, predelavo ter odstranjevanje odpadne embalaže za preprečevanje ali zmanjševanje kakršnega koli vpliva embalaže in odpadne embalaže na okolje ter za preprečevanje trgovinskih ovir, izkrivljanja in omejevanja konkurence v skladu z Direktivo 94/62/ES.

Na podlagi Direktive 94/62/ES so v Uredbi REOE določeni tudi cilji ravnanja z odpadno embalažo:

1. zagotoviti je treba predelavo odpadne embalaže, vključno z energetsko predelavo za najmanj 60 % celotne mase odpadne embalaže;
2. reciklirati je treba med najmanj 55 % in največ 80 % celotne mase odpadne embalaže;
3. za posamezno vrsto embalažnega materiala, vsebovanega v celotni masi odpadne embalaže, je treba zagotoviti najmanj te deleže recikliranja:
 - a. 60 % mase za steklo;
 - b. 60 % mase za papir in karton;
 - c. 50 % mase za kovine;
 - d. 22,5 % mase za plastiko, pri čemer se upošteva le material, ki se ponovno reciklira v plastiko;
 - e. 15 % mase za les.

Po podatki ARSO (2016), je bil skupni ciljni delež (69 %) in delež po embalažnih materialih (steklo 86 %, plastika 82 %, papir in karton 79 %, kovina 58 %, les 15 %) za leto 2013 dosežen. Iz slike 6 je razvidno, da je bil cilj recikliranja dosežen in da se Slovenija s recikliranjem uvršča na visoko mesto med drugimi DČ.

Slika 8: Deleži reciklirane odpadne embalaže

Vir: ARSO (2016).

Istočasno so ločeno, na podlagi Direktive 2015/720 glede zmanjšanja potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk, določeni tudi ukrepi, za doseg okoljskega cilja, trajnega zmanjšanja potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk:

1. zagotovitev distributerjev in trgovcev, da plastične nosilne vrečke od 1. januarjem 2019 dalje, potrošnikom ne bodo na razpolago brezplačno;
2. zagotovitev distributerjev in trgovcev s 1. januarjem 2018, glede obveščanja potrošnikov, o nameri in ceni plastičnih vrečk.

Ministrstvo vodi evidenco oseb (pridobiteljev embaliranega blaga, proizvajalcev in pridobiteljev embalaže, embalerjev), ki morajo za vsako leto posebej voditi evidenco o dajanju embalaže na trg, na podlagi embalažnega materiala ter o masi po posamezni frakciji. Ne glede na dano količino embalaže na trg, so se morale te osebe vpisati v evidenco na ARSO, za nadaljnje poročanje, ki je predvideno do 31. marca tekočega leta, za preteklo leto. Poročanje bo potekalo v letu 2019 za leto 2018. Na podlagi zbranih podatkov, mora Ministrstvo vsaka 3 leta poročati EK o izvajanju Direktive 94/62/ES.

5 DELOVANJE SISTEMA RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO V SLOVENIJI

5.1 Zavezanci za plačilo okoljske dajatve

Zavezanci za plačilo okoljske dajatve so pravne osebe ali samostojni podjetniki s sedežem v RS, ki dajejo embalažo oziroma embalirane izdelke prvič v promet v RS in so:

- embalerji (osebe, ki skladno s predpisi embalirajo oziroma pakirajo blago pod lastno blagovno znamko z namenom prodaje ali lastne uporabe, za embalerja se šteje imetnik blagovne znamke in tudi proizvajalec nagrobnih sveč, skladno s predpisom, ki ureja ravnanje z odpadnimi nagrobnimi svečami);
- pridobitelj embaliranega blaga, (osebe, ki za izvajanje trgovinske dejavnosti pridobijo embalirano blago iz drugih DČ EU ali ga uvozijo iz tretjih držav, z namenom dajanja v promet na ozemlju RS ali zaradi izvajanja lastne dejavnosti; velja tudi za pridobitelje in uvoznike nagrobnih sveč);
- proizvajalec embalaže, ki ni namenjena embaliranju blaga (proizvajalci embalaže, namenjeni za polnjenje na prodajnem mestu, kot so recimo nosilne vrečke);
- pridobitelj embalaže, ki ni namenjena embaliranju blaga (pridobitelji embalaže, namenjeni za polnjenje na prodajnem mestu, kot so recimo nosilne vrečke) (Finančna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS), 2018, str. 5).

Zavezanci so tudi trgovci, kadar obveznosti ni prevzel embaler ali pridobitelj blaga, in končni uporabniki brez predhodnega dobavitelja. Vsi naštetih zavezanci za plačilo okoljske dajatve, so plačila oproščeni, če dajejo prvič v promet RS vračljivo embalažo ali embalažo

z dolgo življenjsko dobo in ne presegajo prvič dane v promet ali porabljene letne količine embalaže 15.000 kg. Plačevanja okoljske dajatve ni v primeru izvoza blaga oziroma odpreme v druge DČ EU, ne glede nato, ali je blago embalirano v RS, uvoženo iz tretjih držav ali pridobljeno iz drugih DČ EU (FURS, 2018, str. 4). Velja pravilo prvega ob upoštevanju letne količine. Okoljske dajatve mora tako plačevati, kdor da blago prvi na slovenski trg, ob tem pa se tudi predvideva, da bo odpadna embalaža nastala na slovenskem trgu.

Velja omeniti, da slednje ne velja za vse tiste, ki se ukvarjajo z nagrobnimi svečami, embalažo, ki ni namenjena za embaliranje blaga, ter za tiste, ki dajejo v promet plastične nosilne vrečke ali plastično embalažo iz polimerov, vinil kloridov ali drugih halogeniranih olefinov ter embalažo, v katero je embalirano nevarno blago. Ti so ne glede na količino samodejno zavezanci za plačilo okoljske dajatve (FURS, 2018, str. 5), ker taka embalaža predstavlja večjo obremenitev okolja ter posledično njeno kompleksnejše recikliranje in odstranjevanje.

Zavezanci za okoljsko dajatev so dolžni voditi evidenco o dajanju embalaže v promet RS, ki je nadalje tudi osnova za obračun in plačilo okoljske dajatve. Evidenca vsebuje podatke o masi embalaže, ločene po vrstah embalaže in embalažnem materialu (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 35/2017, 10.b člen).

Velika novost z letom 2018 je obveznost proizvajalcev ali pridobiteljev embalaže, ki dajejo v promet ali sami uporabljajo plastične nosilne vrečke, skladno z Uredbo o okoljski dajatvi, voditi ločeno evidenco o celotni masi plastičnih nosilnih vrečk, danih v promet po vrsti plastičnega materiala, debelini stene ter povprečni masi ene vrečke ali številu plastičnih nosilnih vrečk, danih v promet po vrsti plastičnega materiala, ločeno glede na debelino stene (50 mikronov ali več, od 15 do 49 mikronov, 14 mikronov ali manj).

5.2 Obračunavanje in plačilo okoljske dajatve

Skladno z Uredbo o okoljski dajatvi, ki definira subjekte, ki so zavezanci za plačevanje okoljske dajatve oziroma tiste, ki so te oproščeni, se okoljska dajatev, zaradi onesnaževanja okolja kot posledice uporabe embalaže in embaliranega blaga plačuje in je prihodek proračuna RS. Tukaj se poraja vprašanje, za kaj je denar z naslova okoljskih dajatev v proračunu porabljen. Ali gre za splošno porabo javnega denarja, ali lahko rečemo, da je le del tega namenjen urejanju okoljskih problemov? Ne-nazadnje je bil denar z naslova dajatev ravno zato tudi pobran s strani povzročiteljev in namenjen urejanju ter sanaciji okoljske škode.

Vse pravne osebe ali samostojni podjetniki, ki začnejo s poslovanjem in ustrezajo merilom zavezancev, morajo svojo dejavnost priglasiti na predpisanem obrazcu (priloga 5) Finančnemu uradu Kranj, najmanj 15 dni pred začetkom opravljanja dejavnosti. V pripravi

je novi informacijski sistem, ki bo omogočal elektronsko predložitev prijave. Na podlagi prijav FURS vodi evidenco zavezancev za plačilo okoljske dajatve, ki zajema:

- ime, naslov in sedež zavezanca;
- datum začetka, spremembe in prenehanja opravljanja dejavnosti;
- embalažo oziroma embalirano blago po vrsti embalažnega materiala, glede na zavezanca okoljske dajatve.

Obračun okoljske dajatve, ki se pripravi vsako trimesečje v tekočem letu (obračunska obdobja so prikazana v tabeli 2), se predloži Finančnemu uradu Kranj, Oddelku za trošarine in okoljske dajatve. Obračun (priloga 6) je sestavljena iz četrletnega nadomestila (ta na letni ravni znaša 33,38 EUR) in enote obremenitve okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže. Enota obremenitve je definirana kot obremenitev okolja, ki jo povzroča 1 kg embalaže iz naravnega neobdelanega lesa po njeni uporabi in znaša 0,0017 EUR. Enote obremenitve okolja so določene glede na vrsto embalaže in frakcijo embalažnega materiala (priloga 7) (FURS, 2018, str. 6).

Tabela 2: Davčna obdobja in roki obračuna okoljske dajatve

DAVČNO OBDOBJE	ROK ZA PREDLOŽITEV OBRAČUNA	PLAČILO OKOLJSKE DAJATVE
januar, februar, marec	20. april	30. april
april, maj, junij	20. julij	31. julij
julij, avgust, september	20. oktober	31. oktober
oktober, november, december	20. januar	31. januar

Vir: FURS (2018).

Okoljska dajatev, ki je seštevek letnega nadomestila in seštevka enot obremenitve za embalažo, ki je bila dana v promet ali uporabljena v tem obdobju, se plača do zadnjega dne v mesecu, ki sledi trimesečnemu davčnemu obdobju, v katerem je nastala obveznost za obračun okoljske dajatve (FURS, 2018, str. 7-8). Zavezanec mora predložiti obračun in plačati četrletno nadomestilo, ne glede na to ali je nastala davčna obveznost iz naslova enot obremenitev in danega blaga v promet.

Zavezanci za okoljsko dajatev, morajo skladno s petim odstavkom 51. člena Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16 in 69/17) davčni obračun okoljske dajatve predložiti v elektronski obliki. Oddaja elektronske oblike, po posebnem informacijskem sistemu E-TROD, bo možna od aprila 2018 dalje za davčna obdobja od 1. januarja 2018 (FURS, 2018, str. 7).

V primeru, da je zavezanec plačal okoljsko dajatev in naknadno ugotovil, da je embalaža ali embalirano blago zapustilo ozemlje RS, lahko vloži zahtevek za vračilo okoljske

dajatve (samo za del iz enot obremenitve) na predpisanem obrazcu (priloga 8), v roku 120 dni po poteku meseca, v katerem je nastal vzrok za vračilo okoljske dajatve.

5.3 Poročanje ne-zavezancev za okoljsko dajatev na ARSO

V novi Uredbi REOE so poleg plačnikov okoljske dajatve določene tudi obveznosti ostalih subjektov, torej proizvajalcev ali pridobiteljev embalaranega blaga in embalerjev, ki dajejo embalažo prvič na trg RS in ne presegajo letne količine 15.000 kg. Za vse te subjekte je s 1. januarjem 2018 določena obvezna prijava in registracija dejavnosti na ARSO (Uredba REOE, Ur. l. RS, št. 35/2017, 10.a člen).

Vsi pravni subjekti, ki že opravljajo dejavnost, so se morali prijaviti in registrirati do 31. decembra 2018, na spletni strani agencije ARSO. Vsi, ki so oziroma bodo začeli z opravljanjem dejavnosti, pa so dolžni opraviti prijavo in registracijo najmanj v 30 dneh od začetka opravljanja dejavnosti. Na spletni strani agencije je na razpolago povezava do registracije, kjer je treba izpolniti podatke o podjetju (ime, naslov, matično številko in klasifikacijsko številko dejavnosti). Po potrjeni registraciji, agencija v 30 dneh, po pošti pošlje še registracijsko kodo, s katero je na spletni strani agencije treba urediti še dokončno registracijo. Prejeta koda bo služila tudi za dostopanje do aplikacije poročanja, ko bo ta v letu 2019 pripravljena in na razpolago.

ARSO bo na podlagi registracij vzpostavila in vodila evidenco oseb, ki dajejo embalažo v promet. Evidenca se dopolnjuje z evidenco oseb prijavljenih za plačevanje okoljske dajatve, ki jo vodi FURS. ARSO bo za leto 2018 vodil evidenco z imeni pravnih oseb in njihovih dejavnosti (evidenca embalerja, pridobitelja blaga, proizvajalca ali pridobitelja servisne embalaže). V letu 2019 pa je predvideno dodatno vključevanje podatkov v evidenco. Ti podatki so:

- masa dane embalaže v promet, glede na vrsto embalažnega materiala;
- ali subjekt izpolnjuje obveznosti ravnanja z embalažo;
- ali je subjekt vključen v individualni ali skupni sistem ravnanja z odpadno embalažo;
- v primeru skupnega sistema: podatki o Družbi za ravnanje z odpadno embalažo (v nadaljevanju DROE).

Cilj in namen uredbe sta, na podlagi evidenc ARSO in FURS, poznati število subjektov, ki dajejo embalažo v promet ter maso in vrsto embalaže, dane v promet. Na podlagi evidenc naj bi se v prihodnosti presojal prag 15.000 kg dane embalaže na trg, z vidika, ali je ta postavljen previsoko ali prenizko. Trenutno zavezanci s plačilom embalažnine in tudi gospodinjstva plačujejo namesto malih onesnaževalcev. STA (2018) navaja, da po podatkih Računskega sodišča, v sistem ravnanja z embalažo in odpadno embalažo v letu 2015, ni bilo vključenega 53,2 % embalaže, dane v promet. Pri vsem tem se poraja vprašanje enotne pavšalne embalažnine za vse udeležence v prometu z embalažo ali

trenutno predvidenega sistema evidenc z zaračunavanjem embalažnine in okoljskih dajatev glede na težo plasirane odpadne embalaže na trg.

Prvo poročanje na ARSO za leto 2018 do 31. marca 2019 za podjetja pomeni vzpostavitev in vodenje evidenc v letu 2018. Ker uredba tokrat ne pozna izjem (prijava na ARSO ali na FURS), se podjetja soočajo z novimi administrativnimi dejavnostmi, ki jih morajo vzpostaviti in voditi.

5.4 Družbe za ravnanje z odpadno embalažo

DROE imajo poleg izvajalcev javne službe (v nadaljevanju IJS) osrednjo vlogo v ravnanju z odpadno embalažo. V RS jih je v septembru 2017 delovalo 6 (Slopak, Interseroh, Gorenje Surovina, Dinos, Recikel, in Embakom) (ARSO, 2017). Vsaka DROE ima urejeno svojo shemo ravnanja z odpadno embalažo. Vanjo so vključeni zavezanci, ki jim predajo nekomunalno embalažo in IJS, ki jim brezplačno predajo zbrano komunalno embalažo. DROE zavezancem zaračunavajo embalažnino, s tem pa krijejo stroške prevzemanja odpadne embalaže pri IJS (transport), obvezne stroške plačevanja IJS (vezano na Uredbo REOE), stroške neposrednega prevzemanja odpadne embalaže pri distributerjih in končnih uporabnikih, ter stroške, ki nastanejo s ponovno uporabo (zaradi čiščenja), predelavo ter končnim odstranjevanjem (Petek in drugi, 2017, str. 68-69). DROE imajo zelo različne cene embalažnin, s čimer si močno konkurirajo z željo po večjem tržnem deležu. Odpadna embalaža ne predstavlja samo stroška, ampak je danes pri določenih frakcijah embalažnega materiala, zlasti papirja, kartona in kovine, lahko tudi zelo dobičkonosen posel, saj so ti vir sekundarnih surovin. Za tak prodani material DROE lahko s prodajo na trgu zaslužijo več, kot so omenjeni resnični stroški. Posledično zanje ni več osnovna naloga varstvo okolja, temveč snovanje dobička. Danes se zato poraja vprašanje ene DROE in s tem transparentnejši podatki ali obstoječe stanje z več DROE z nadgradnjo klirinške družbe, ki bi nadzorovala njihovo delovanje ter izpolnjevanje določb Uredbe REOE, vključno s prevzemnimi deleži odpadne embalaže.

6 PRIMERI IZ PRAKSE

6.1 Velika in srednja podjetja

Velika podjetja, ki na trg dajejo več kot 15 t odpadne embalaže so že vključena v sistem ravnanja z odpadno embalažo, plačujejo pa tudi okoljsko dajatev in embalažnino eni izmed DROE, s katero imajo sklenjeno pogodbo. Uredba REOE predvideva možnost ustanovitve individualne sheme, pri čemer zavezanec sam skrbi za ločeno zbiranje, ponovno uporabo, predelavo in odstranjevanje nekomunalne odpadne embalaže. Po podatkih ARSO (2017), je 21. septembra 2017 imelo tak sistem urejen v 13 večjih podjetjih (Adria Mobil, Palfinger, Revoz, Henkel ...). Zanje nova uredba REOE ne pomeni novih obveznosti,

enako je za vsa podjetja nad 15 t. Podjetja pod določenim masnim pragom, so sicer morala voditi evidenco dane embalaže na trg, in sicer kot dokaz, da ne prestopajo omenjenega praga. Zaradi slabšega inšpekcijskega nadzora najverjetneje prihaja do izkrivljanja resničnih podatkov in posledično do kopičenja odpadne embalaže neznanega proizvajalca, ki je DROE glede na deleže prevzemanja niso dolžne prevzeti s strani MOP-a.

Iz lastnih izkušenj, zaposlena sem že nekaj let in delam na podatkih artiklov, vseh nastalih odpadkih v podjetju, vključno z odpadno embalažo, lahko navedem primer podjetje X s sedežem v RS, katerega osnovna dejavnost je trgovina, zastopanje in servisiranje za različna orodja ter stroje. Podjetje ima v svojem prodajnem programu širok spekter različnih dobaviteljev EU (trenutno okvirno 210) in tretjih držav (trenutno okvirno 120), z zelo različnimi proizvodi. Glede na pester izbor blaga (več kot 550.000 različnih artiklov), je pestra tudi embalaža. Podjetje prodaja na slovenskem trgu, pa tudi na trgih EU in trgih nekdanje Jugoslavije. Ker je podjetje X pridobitelj embaliranega blaga in hkrati tudi uvoznik iz tretjih držav, ki prvi daje blago na trg RS, je po trenutno veljavni zakonodaji dolžan voditi evidenco o dani embalaži na trg RS, glede na maso po embalažnem materialu. Za vodenje evidence tako na prvem mestu potrebujemo ustrezen informacijski program, ki je deloma že ustrezno razvit. Ta nam za posamezen izdelek omogoča vnos mase embalaže in vrsto embalažnega materiala. Težava nastane pri samodejnem pridobivanju podatkov iz sistema, za nadaljnje poročanje na ARSO, pri čemer je program treba dodelati na način, ki bo izločil iz evidence proizvode, dobavljene od slovenskih dobaviteljev, za katere bo poročal že dobavitelj, in proizvode, ki bodo izvoženi oziroma iznešeni z ozemlja RS, ki ne zapadejo v evidenco. Ustrezno dodelavo informacijskega sistema vodenja odpadne embalaže bo treba izvesti na oddelku informatike, ki je v podjetju kakovostno. Drugi korak je pridobivanje podatkov o masi embalaže in embalažnem materialu posameznega proizvoda. Podjetje za podatke prosi svoje dobavitelje, ki so v večji meri tudi trgovci. Žal smo pri pridobivanju podatkov naleteli na mnoga vprašanja, in negativne odgovore. Velikokrat so tujci (proizvajalci oziroma trgovci) kljub obrazložitvi pravne podlage EU in RS začudeni, zakaj potrebujemo te podatke, velikokrat pa razložijo, da podatkov nimajo. Le v enem primeru nemškega dobavitelja smo se uspeli dogovoriti, podatke bodo pridobili, saj menijo, da take podatke po novem potrebujejo tudi sami. Kaj storiti v vseh ostalih primerih, ki jih ni malo? Predvsem v primeru dobaviteljev z daljnega vzhoda, ki okoljevarstvene politike EU ne upoštevajo, saj so še v velikem zagonu razvoja, čeprav vemo, da so pravzaprav eden glavnih virov onesnaževalcev morskih ekosistemov s plastiko. Ali nastali položaj pomeni tehtanje embalaže in določanje tipa embalažnega materiala ob prevzemu v skladišče? Kaj to pomeni za podjetje X? Prvovrstna dejavnost podjetja X ni namreč administracija, temveč prodaja, s katero snuje dobiček. Za delovanje v skladu z zakonom bomo primorani delovati v skladu pravnih aktov, sicer so za prekrške določene kazni tako za pravno kot odgovorno osebo. V navedenem primeru podjetja X, bodo stroški nastali zgolj znotraj samega podjetja in predstavljajo nezanemarljive oportunitetne stroške. Zaposleni, ki delamo na pridobivanju in urejanju podatkov, namreč ne opravljamo osnovnega dela vezanega na prodajo. Ob vsem tem se poraja vprašanje ali

ne bi bilo mogoče smotrnejše v prvi vrsti zahtevati od proizvajalcev in embalerjev, da za vsak proizvedeni in na trg plasirani izdelek, podajo embalažni material ter maso embalaže. Oni naj bi vedeli, kolikšna je masa proizvoda in v kaj ter kako je blago embalirano. Nenazadnje bi podatki o masi artikla služili tudi za statistiko poročanja Intrastat (pridobitev iz EU in odprema blaga v EU). Poleg primarne embalaže je treba voditi tudi evidenco transportne embalaže. Ta se velikokrat porabi kot transportna embalaža pri naslednjem plasiranju blaga na trg, ki je lahko tudi izven ozemlja RS, čeprav ne gre za vračljivo embalažo. V tem primeru naj bi podjetje poročalo o odpadni embalaži, kot prejemu transportne embalaže, ki pa bo v resnici odpadna embalaža postala na ozemlju neke druge države. Pri procesu poslovanja se pojavlja veliko različnih primerov, za katere ni povsem jasno kako poročati, kar terja dodatno poizvedovanje na MOP-u.

6.2 Mala in mikro podjetja

Glede na poročilo Računskega sodišča, da je 53,2 % embalaže, dane v promet, nastale s strani ne-zavezancev, lahko sklepamo, da so to predvsem mala in mikro podjetja, ki so pod pragom 15 t. Relativno gledano je to zelo velik delež celotne odpadne embalaže. Glede na slednje je vsekakor treba preveriti, ali resnično tak delež odpadne embalaže povzročijo omenjena podjetja. Mogoče katero od podjetij pravzaprav presega prag 15 t, pa zaradi izkrivljene evidence in neustreznega inšpekcijskega nadzora ni prijavilo svoje dejavnosti na FURS, tako pa se je izognilo plačilu okoljske dajatve. Toda kje sta okoljska odgovornost ter odgovornost za trajnostni razvoj majhnih in mikro podjetij?

Na drugi strani pa so z novo Uredbo REOE najverjetneje dodatno obremenjena mikro podjetja oziroma podjetja, ki imajo odpadne embalaže nekaj 10 kg. Na podlagi pogovora z lastnikom družinskega podjetja kjer sta dva zaposlena, zanje to predstavlja dodatno administracijo. Podjetje deluje v kovinarski stroki in pravzaprav skoraj nima nastale odpadne embalaže, ki bi jo prvič plasiralo na trg RS. V podjetju uporabljajo samo vračljivo embalažo, občasno pa nastane odpadna embalaža zaradi pridobitve blaga iz EU, vendar ta ne presega 5 kg letno. Zanju to pomeni dodaten čas in oportunitetne stroške, ki jih je težko oceniti. Ne gre le za vodenje evidence, temveč tudi za poznavanje pravnega okvirja, kar pa je v takih podjetjih velikokrat težava.

SKLEP

Današnja vse zahtevnejša naraščajoča potrošniška družba neizmerno onesnažuje naravno okolje in izčrpava omejene naravne vire. Da bi preprečili vse večji negativni vpliv potrošništva ter ohranili naravo za prihodnje generacije, se vse bolj razvijata ideji trajnostnega razvoja in krožnega gospodarstva.

Že dolgo je znano, da je odpadna embalaža eden glavnih virov onesnaževalcev okolja in s tem nastajanja odlagališč. EU si močno prizadeva za zmanjševanje odpadne embalaže z

različnimi akcijami ozaveščanja potrošnikov, pa tudi z raznimi predpisi in zahtevami za DČ. Nekatera podjetja se tako po novem srečujejo z novimi administrativnimi deli in težavami pri pridobivanju podatkov, med drugim tudi iz EU, ki naj bi imela poenotene pravne predpise.

RS je v svoj pravni red implementirala pravni red EU in ta na področju odpadne embalaže prinaša za leto 2018 novost poročanja o nastali odpadni embalaži za vsa podjetja. Poročala bodo vsa podjetja, ki bodo prvič dala embalirano blago na trg RS in bodo tako za vsak, na trg dani artikel potrebovala podatke o masi ter vrsti embalažnega materiala.

Na podlagi podjetja X lahko sklenem, da se izvajanje evropskih uredb (zavezujočih pravnih aktov) po posameznih DČ EU razlikujejo, na podlagi česar prihaja tudi do razhajanj med njimi glede načina izpolnjevanja ciljev, določenih v direktivi.

EU bi morala natančnejše in enotnejše zastaviti cilje, pa tudi način doseganja cilja, če želi, da bodo ti tudi boljši.

EU je zastavila okoljsko politiko tudi na »podaljšani proizvajalčevi odgovornosti«, pri čemer je proizvajalec odgovoren za celoten življenjski cikel izdelka, vse do njegove odstranitve. Namen ideje je dobro zastavljen, vendar je v verigi kroženja od izdelka do odpadka veliko subjektov, ki z odpadki in embalažo ravnajo povsem neustrezno. Zakaj bi v takem primeru moral popravilo kriti proizvajalec, če ni v njegovi moči, kako po koncu življenjske dobe proizvoda končni uporabnik ravna s samim izdelkom in embalažo? Torej bo vedno nekdo kril stroške nekoga, čigar okoljsko vedenje je neustrezno. Proti takemu stanju bi bilo treba uvesti večje ozaveščanje, inšpekcijski nadzor in mogoče tudi represijo.

EU, pa tudi posamezne DČ bodo morale še veliko storiti za večje ozaveščanje končnih uporabnikov posameznikov, kajti oni nadalje delujejo tudi v gospodarstvu. Šele z ekološkim posameznikom bomo lahko gradili ekološko in krožno gospodarstvo ter vse večji trajnostni razvoj.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za okolje. (2017). *Varstvo okolja. Odpadki. Podatki. Odpadna embalaža*. Pridobljeno 29. aprila iz <http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/odpadki/podatki/embala%C5%BEa%2021092017.pdf>
2. Agencija Republike Slovenije za okolje. (2016, 24. oktober). *Varstvo okolja. Poročila. Kazalci okolja v Sloveniji. Odpadki in snovni tok. Odpadna embalaža*. Pridobljeno 29. aprila iz http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=819
3. Brody, A.L. (1999). Packaging of foods. V *Encyclopedia of Food Microbiology* (str. 1611-1623). Elsevier.

4. Evropska agencija za okolje. (2017, 5. januar). *Indicators. Waste recycling*. Pridobljeno 6. maja 2018 iz <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/waste-recycling-1/assessment>
5. E.M., (2018, februar). Novosti na področju ravnanja z embalažo: Obvezen vpis v evidenco in vodenje evidenc embalaže, dane na trg. *Obrtnik podjetnik, XLVII, št.2*, str. 36.
6. Eurostat. (2018, april). *Packaging waste statistic*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Packaging_waste_statistics&oldid=223569
7. Evropska Unija. *Informacije o EU. Evropska Komisija. Pregled*. Pridobljeno 29. aprila 2018 iz https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_sl
8. Finančna uprava Republike Slovenije. (2018, januar). *Davki in druge dajatve: Področja: Okoljske dajatve: Podrobnejši opisi: Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže (2 izd.)*. Pridobljeno 24. marca 2018 iz http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Okoljske_dajatve/Opis/Podrobnejši_opis_2_izdaja_Okoljska_dajatev_za_onesnazevanje_okolja_zaradi_nastajanja_odpadne_embalaze.pdf
9. Finančna uprava Republike Slovenije. (2015, 17. november). *Davki in druge dajatve: Področja: Okoljske dajatve: Navodila in pojasnila: Smernice: Smernice za izvajanje uredbe o okoljski dajati za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže št. 9/2015*. Pridobljeno 24. marca 2018 iz http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/okoljske_dajatve/?type=0
10. Gospodarska zbornica Slovenije. (2018). *Varstvo okolja: Odpadki in snovni tokovi: Razširjena odgovornost proizvajalcev (embalaža, vozila, gume, električna in elektronska oprema)*. Pridobljeno 29. aprila 2018 iz https://www.gzs.si/skupne_naloge/varstvo_okolja/vsebina/Odpadki-in-snovni-tokovi/Raz%C5%A1irjena-odgovornost-proizvajalcev-embala%C5%BEa-vozila-gume-elektri%C4%8Dna-in-elektronska-oprema
11. Leskovar Mesarič, P., & Škafar, V. (2008). *Tehnološki procesi z varstvom pri delu, embalaža in logistika 3.del* (1 izd.). Maribor: Izobraževalni center Piramida.
12. Logožar, K. (2006). Vloga embalaže v logističnih procesih. V *Mednarodni sejem INPAK, Razstavljalci in razstavni program; Slovenski Oskar za embalažo 2006: zbornik predavanj / 15. mednarodni sejem embalaže, grafike, tehnike in tehnologije pakiranja ter logistike* (str. 67-71). Gornja Radgona: Pomurski sejem.
13. Markoja, V. (2018, marec), Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo: OZS nasprotuje novostim, ki jih prinaša novela Uredbe. *Obrtnik podjetnik, XLVII, št.3*, str. 6-8.
14. Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije. *Delovna področja: Odpadki. Splošno* Pridobljeno 24. marca 2018 iz http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/odpadki/splosno/

15. Mittal, M. (2013). *The evolution of packaging*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz <https://medium.com/digital-packaging-experiences/the-evolution-of-packaging-57259054792d>
16. Petek, A., Jerman, E., Novak, P., Pavlič, S., Kastelic, K., Vojčič, Š., Pečevnik, N., & Ljubijankič, I. (2017). *Pravno urejeno, okolju prijazno in gospodarsko učinkovito ravnanje z odpadno embalažo v Sloveniji*. Ljubljana: Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani.
17. Radonjič, G. (2008). *Embalaža in varstvo okolja: zahteve, smernice in podjetniške priložnosti* (1 izd). Maribor: Založba Pivec.
18. Radonjič, G. (2014). *Oblikovanje in razvoj okolju primernejše embalaže: ECO-HUB, operativni program čezmejne sodelovanja Slovenija-Madžarska 2007-2013* (1 izd). Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo.
19. Reščič, L., Vuk, T., & Kajič, P. (2014). LCA analiza rabljenih gum in možnosti energetske uporabe v slovenskih cementarnah. V *Zbornik 15. posvetovanja z mednarodno udeležbo »Gospodarjenje z odpadki – GZO'14«* (str. 68-77). Ljubljana: Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za geotehnologijo in rudarstvo.
20. Rojšek, I. (1987). *Trženje in varstvo naravnega okolja*. Ljubljana: ČGP Delo – Tozd Gospodarski vestnik.
21. Služba vlade Republike Slovenije za zakonodajo. (2006). *Navodila za pripravo nacionalnih predpisov s katerimi se izvajajo uredbe, odločbe in sklepi Evropske Unije ter prenašajo določbe direktiv Evropske Unije v pravni red Republike Slovenije*. Pridobljeno 2. maja 2018 iz http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Dokumenti/Navodila-koncna_DECEMBER2006.doc
22. Smrekar, T. (2018, 22. marec), Ali bo res treba poročati o vsaki prodani buteljki in škatli za pico ali kdo je padel na glavo? *Finance*, št.56, str. 2-3.
23. Snoj, B. (1981). *Embalaža, – sestavina politik izdelkov in komuniciranja v marketingu*. Ljubljana: ČGP Delo – Tozd gospodarski vestnik.
24. STA. (2018, 1. maj). *Novi podatki o odpadni embalaži tudi za odločanje o embalažnini*. Pridobljeno 5. maja 2018 iz <https://oe.finance.si/8933180/Novi-podatki-o-odpadni-embalazi-tudi-za-odlocanje-o-embalaznini>
25. Statistični urad Republike Slovenije. (2017). *Opadki, Slovenija, 2016*. Pridobljeno 28. <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6262>
26. Stromberg, J. (2013). *When Will We Hit Peak Garbage?* Pridobljeno 28. aprila 2018 iz <https://www.smithsonianmag.com/science-nature/when-will-we-hit-peak-garbage-7074398/?no-ist>
27. Tavčar, B. (2018, 28. marec). Nič spodbud, le kazni, tudi za embalažo. *Delo*, št.72, str. 4.
28. Urad za publikacije Evropske unije. (2016). *Zakonodaja EU o ravnanju z odpadki*. Pridobljeno 29. aprila 2018 iz <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/LSU/?uri=CELEX:32008L0098>
29. Vlada Republike Slovenije. (2016). *Program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov Republike Slovenije*. Pridobljeno 28. aprila 2018 iz

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/medijsko_sredisce/2016/06_Junij/30_Program_odpadki/16_06_30_Program_odpadki_ravnanje_preprecevanje_cist opis.pdf

PRILOGE

Priloga 1: Merila za razvrščanje predmetov med embalažo in ponazoritveni primeri

MERILA ZA RAZVRŠČANJE PREDMETOV MED EMBALAŽO IN PONAZORITVENI PRIMERI

1. Predmeti se razvrščajo med embalažo na podlagi naslednjih meril:
 - predmeti so embalaža, če ustrezajo pomenu pojma embalaža, ne da bi to posegalo v morebitne druge funkcije embalaže, razen če je predmet sestavni del izdelka in je potreben za to, da vsebuje, podpira ali ohranja navedeni izdelek njegovo celotno življenjsko dobo, ter je namen, da se vsi elementi uporabijo, potrošijo ali odstranijo skupaj,
 - predmeti, ki so oblikovani in namenjeni za polnjenje na prodajnem mestu, ter odstranljivi predmeti, ki so prodani, napolnjeni ali oblikovani in namenjeni za polnjenje na prodajnem mestu, so embalaža, če imajo funkcijo embalaže,
 - sestavine embalaže in dodatni elementi, vključeni v embalažo, so del embalaže, v katero so vključeni. Dodatni elementi, ki so neposredno obešeni ali pritrjeni na izdelek in opravljajo funkcijo embalaže, so embalaža, razen če niso sestavni del takega izdelka ter so namenjeni uporabi ali odstranitvi vseh elementov skupaj.
 2. Ponazoritveni primeri za merilo iz prve alineje prejšnje točke:
 - 2.1 predmeti, ki so embalaža:
 - škatle za slaščice,
 - folija, ovita okrog škatle za zgoščenko,
 - ovitki za pošiljanje katalogov in revij (z revijo),
 - podloge za pecivo, ki se prodajajo skupaj s pecivom,
 - zvitki, cevi in valji, okrog katerih je navit upogljiv material (npr. plastična folija, aluminij, papir), razen zvitkov, cevi in valjev, ki so del proizvodnih strojev in se ne uporabljajo za predstavitev proizvoda kot prodajne enote,
 - cvetlični lončki, namenjeni samo za prodajo in prevoz rastlin in ne temu, da rastline v njih ostanejo celo življenjsko dobo,
 - steklenice za raztopine za injiciranje,
 - kolut za zgoščenko (ki se prodaja skupaj z zgoščenkami in ni namenjen za shranjevanje),
 - obešalniki za obleke (ki se prodajajo skupaj z oblačilom),
 - škatlice za vžigalice,
 - sterilne pregrade (vrečke, pladnji in materiali, ki so potrebni za ohranjanje sterilnosti proizvoda),
 - kapsule za avtomate za napitke (npr. kava, kakav, mleko), ki se ob uporabi izpraznijo,
 - jeklenke za večkratno polnjenje za različne vrste plina, razen gasilnih aparatov;
 - 2.2 predmeti, ki niso embalaža:
 - cvetlični lončki, v katerih rastline ostanejo celo življenjsko dobo,
 - škatle za orodje,
 - čajne filter vrečke,
 - voščeni ovoj za sir,
 - ovitki klobas,
 - obešalniki za obleke (ki se prodajajo samostojno),
 - kapsule za kavni avtomat, kavne vrečke iz folije in kavni vložki iz filter papirja, ki se odvržejo skupaj z uporabljenim kavnim proizvodom,
 - kartuše za tiskalnike,
 - škatle za zgoščenko, DVD-je in videokasete (ki se prodajajo skupaj z zgoščenko, DVD-jem ali videokaseto),
 - kolut za zgoščenko (ki se prodaja prazen in je namenjen za shranjevanje),
 - raztopljive vrečke za detergente,
-
- nagrobne sveče (posode za sveče),
 - mehanski mlinček (vgrajen v vsebnik, ki se da ponovno polniti, npr. mlinček za poper, ki ga je mogoče znova napolniti).
3. Ponazoritveni primeri za merilo iz druge alineje prve točke te priloge:
 - 3.1 predmeti, ki so embalaža, če so oblikovani in namenjeni za polnjenje na prodajnem mestu:
 - papirnate ali plastične nosilne vrečke,
 - krožniki in kozarci za enkratno uporabo,
 - folija za hrano,
 - vrečke za sendviče,
 - aluminijasta folija,
 - plastična folija za očiščena oblačila v čistilnicah;
 - 3.2 predmeti, ki niso embalaža:
 - jedilni pribor za enkratno uporabo,
 - ovojni papir (ki se prodaja samostojno),
 - papirnati modeli za peko (ki se prodajajo prazni),
 - podloge za pecivo, ki se prodajajo brez peciva.
 4. Ponazoritveni primeri za merilo iz tretje alineje prve točke te priloge:
 - 4.1 predmeti, ki so embalaža:
 - etikete, ki so obešene neposredno na izdelek ali so nanj pritrjene;
 - 4.2 predmeti, ki so del embalaže:
 - krtačka maskare, ki je del pokrovčka posodice,
 - nalepke, pritrjene na drugo embalažo,
 - sponke,
 - plastični ovitki,
 - merilna posodica, ki je del pokrova embalaže za detergente,
 - mehanski mlinček (vgrajen v vsebnik za enkratno uporabo, napolnjen s proizvodom, npr. mlinček za poper, napolnjen s poprom);
 - 4.3 predmeti, ki niso embalaža:
 - priponke za radiofrekvenčno identifikacijo (RFID).

Priloga 2: Prijavni obrazec za prijavo dejavnosti embalerjev, proizvajalcev oziroma pridobiteljev embalaže ter pridobiteljev embaliranega blaga na FURS, ki presegajo prag 15.000 kg.

		
Obrazec: OE-Prijava (Prijava se predloži v dveh izvodih.)		
PRIJAVA DEJAVNOSTI EMBALERJEV, PROIZVAJALCEV OZIROMA PRIDOBITELJEV EMBALAŽE TER PRIDOBITELJEV EMBALIRANEGA BLAGA		
1. SPLOŠNI PODATKI		
Firma:		
Naslov:		
Davčna številka:	SI Matična številka:	
Kontaktna oseba:		
Elektronski naslov:	Telefon:	
2. PRIJAVLJAM SE KOT		
☐	EMBALER	
☐	PRIDOBITELJ EMBALIRANEGA BLAGA	
☐	PROIZVAJALEC IN/ALI PRIDOBITELJ EMBALAŽE, KI NI NAMENJENA EMBALIRANJU BLAGA	
☐	PROIZVAJALEC OZIROMA PRIDOBITELJ PLASTIČNIH NOSILNIH VREČK	
3. PRIJAVA DEJAVNOSTI		
☐	ZAČETEK	Datum začetka/spremembe/prenehanja dejavnosti
☐	SPREMEMBA	
☐	PRENEHANJE	
		dan: <input type="text"/> mesec: <input type="text"/> leto: <input type="text"/>
4. OPOMBA:		
5. POTRDITEV NAVEDENIH PODATKOV		
		Potrjujem resničnost podatkov
<i>Kraj in datum:</i>	<i>Žig</i>	<i>Priimek, ime in podpis odgovorne osebe</i>
		
6. URADNI ZAZNAMEK (Izpolni davčni organ)		
Urad:		
Oddelek za trošarine:		
Datum predložitve:		
Datum potrditve:		
Serijska številka:		
Evidenčna številka:		
Razlog za zavrnitev vpisa		
Opombe		
Uradna oseba:		

Priloga 3: Obrazec obračuna okoljskih dajatev zaradi nastajanja odpadne embalaže

Obrazec OBR-OE		 Finančna uprava Republike Slovenije			
OBRAČUN OKOLJSKE DAJATVE ZARADI NASTAJANJA ODPADNE EMBALAŽE					
Davčno obdobje: <i>(trimesečje in leto)</i>					
Firma:					
Naslov:					
Davčna številka:		SI		Matična številka	
Oznaka embalaže iz priloge 1 (1)	Vrsta embalaže (2)	Količina, dana v promet v RS (kg) (3)	Znesek okoljske dajatve (€) (4)	ZAGOTAVLJANJE RAVNANJA Z ODPADNO EMBALAŽO (skupni ali individualni sistem)	
				DŠ (nosilca) (5)	Naziv (nosilca) (5a)
EMBALAŽA IZ RAZDELKA A <i>(po vrsti materiala iz katerega je narejena)</i>					
				SI	
				SI	
				SI	
				SI	
				SI	
				SI	
				SI	
				SI	
PREDMETI IZ RAZDELKA B <i>(embalaža, ki ni namenjena za embaliranje blaga - krožniki ali kozarci za enkratno uporabo, škatle za hrano, vrečke za sendviče ali vrečke za polnjenje ali ovijanje blaga ter folije za hrano)</i>					
				SI	
				SI	
				SI	
				SI	
RAZDELEK C <i>(sestavni deli nagrobnih sveč, ki so izdelani iz kovin in plastike ali stekla)</i>					
				SI	
				SI	
				SI	
a) Obrok letnega nadomestila				EUR	
b) Skupni znesek okoljske dajatve				EUR	
c) Znesek za plačilo okoljske dajatve				EUR	
			Potrjujem resničnost podatkov		
Kraj in datum:			Žig	Ime, priimek in podpis odgovorne osebe	

PREGLED DAJANJA PLASTIČNIH NOSILNIH VREČ V PROMET V DAVČNEM OBDOBJU, ZA KATEREGA SE VLAGA OBRAČUN

Vrsta plastičnega materiala (6)	Debelina stene (PNV) - 50 mikronov (μm) ali več, (LPNV)- od 15 do 49 μm , (ZLPNV) - 14 μm ali manj (7)	Število plastičnih nosilnih vrečk, danih v promet (8)	Vrečke se lahko uporabijo kot primarna embalaža živil, ki niso predpakirana (da/ne) (9)

Uradni zaznamek *(izpolni davčni organ)*

Urad:	
Oddelek za trošarine:	
Datum predložitve:	
Datum potrditve:	
Serijska številka:	
Evidenčna številka:	
Uradna oseba:	

Navodilo za izpolnjevanje obrazca OBR-OE

Stolpec (1)	Vpiše se oznaka embalaže (oznaka tabele in zaporedna številka embalaže iz tabele) iz priloge 1 uredbe za katero je v davčnem obdobju nastala obveznost za obračun okoljske dajatve (npr. A1, A2, ..., B1, B2, B3, ..., C1).
Stolpec (2)	Vpiše se vrsta embalaže iz priloge 1, za katero je v davčnem obdobju nastala obveznost za obračun okoljske dajatve (npr. pod zaporedno št. A1 - papir, karton in lepenka, B1 – Predmeti, ki so embalaža, ki ni namenjena embaliranju blaga iz plastike iz PVC ali drugih halogeniranih gletinov, C1 – sestavni deli nagrobnih sveč, ki so izdelani iz kovin in plastike ali stekla ... ipd).
Stolpec (3)	Za posamezno vrsto embalaže se vpiše količina embalaže v kilogramih (celo število brez decimalnih mest), ki je bila dana v promet v RS ali porabljena za lastno rabo v davčnem obdobju.
Stolpec (4)	Za posamezno vrsto embalaže se vpiše znesek okoljske dajatve. Okoljska dajatev se izračuna kot produkt količine iz stolpca (3), števila enot obremenitve iz priloge 1 in zneska enote obremenitve, ki je določen s sklepom Vlade Republike Slovenije. Znesek dajatve se vpiše v evrih in se zaokroži na štiri decimalna mesta (npr. 103,5412 €).
Stolpec (5)	Za posamezno vrsto embalaže vpiše zavezanec davčno številko nosilca skupnega ali individualnega sistema ravnanja z odpadno embalažo. Zavezanec, ki polja ne izpolni, s tem izjavlja, da mu za posamezno vrsto embalaže na podlagi predpisa, ki ureja ravnanje z embalažo in odpadno embalažo, ni potrebno zagotavljati ravnanja z odpadno embalažo.
Stolpec (5a)	Za posamezno vrsto embalaže vpiše zavezanec naziv nosilca skupnega ali individualnega sistema ravnanja z odpadno embalažo. Zavezanec, ki polja ne izpolni, s tem izjavlja, da mu za posamezno vrsto embalaže na podlagi predpisa, ki ureja ravnanje z embalažo in odpadno embalažo, ni potrebno zagotavljati ravnanja z odpadno embalažo.
Vrstica (a)	Za posamezno davčno obdobje se vpiše obrok nadomestila, ki znaša četrtno zneska letnega nadomestila, ki je določen s sklepom Vlade Republike Slovenije. Znesek se vpiše v evrih in se zaokroži na dve decimalni mesti.
Vrstica (b)	Vpiše se vsota zneskov okoljske dajatve iz stolpca (4). Znesek se vpiše v evrih in se zaokroži na dve decimalni mesti.
Vrstica (c)	Vpiše se vsota zneskov iz vrstic (a) in (b). Znesek se vpiše v evrih in se zaokroži na dve decimalni mesti.
Stolpec (6)	Vpiše se vrsta plastičnega materiala nosilne vrečke iz Odločbe 97/129/ES (PET, HDPE, PVC, PP, LDPE, PS).
Stolpec (7)	Vpiše se glede na debelino stene plastične vrečke: <ul style="list-style-type: none"> - PNV – debelina stene 50 mikronov (µm) ali več, - LPNV – debelina stene od 15 do 49 µm, - ZLPNV – debelina stene 14 µm ali manj.
Stolpec (8)	Vpiše se število plastičnih nosilnih vrečk, danih v promet v davčnem obdobju.
Stolpec (9)	DA – plastični material izpolnjuje zahteve iz Uredbe (ES) št. 1935/2004, zato se lahko uporabi kot primarna embalaža živil, ki niso predpakirana. NE – plastični material ne izpolnjuje zahtev iz Uredbe (ES) št. 1935/2004, zato se ne sme uporabiti kot primarna embalaža živil, ki niso predpakirana.

Priloga 4: Enota obremenitve odpadne embalaže glede na embalažni material za izračun okoljske dajatve

A. ENOTE OBREMNITVE ZA POSAMEZNO VRSTO EMBALAŽE

	Vrsta embalaže	Število EO/kg
1	Papir , karton in lepenka	1
2	Plastika : polimeri iz vinil kloridov ali drugih halogeniranih olefinov	300
3	Plastika iz drugih snovi , kot so snovi iz 2. točke te preglednice	1
4	Les , palete, zabojaxste palete in druge nakladalne plošče iz lesa, druga lesena embalaža in njeni deli	1
5	Kovine : pločevinke in druge oblike embalaže	1
6	Steklo	1
7	Keramika , tekstil, pluta, slama in drugi materiali biološkega izvora	1

Embalaža iz sestavljenih materialov se uvrsti v tisto vrsto embalaže iz preglednice A, ki je glede na količino materiala prevladujoča.

B. ENOTA OBREMNITVE ZA PREDMETE, KI SO EMBALAŽA, KI NI NAMENJENA EMBALIRANJU BLAGA

	Vrsta embalaže: krožnik ali kozarec za enkratno uporabo, škatla za hrano, vrečka za sendviče ali vrečka za polnjenje ali ovijanje blaga ter folije za hrano:	Število EO/kg
1	iz papirja , ki zaradi obdelave ali kovinskih prevlek ali prevlek iz plastike ni biorazgradljiv	1
2	iz plastike , proizvedene iz polimerov iz vinil kloridov ali drugih halogeniranih olefinov (PVC)	300
3	iz plastike iz drugih snovi , kot so snovi z 2. točke te preglednice in ki niso biološko razgradljive *	1
4	iz biološko razgradljive plastike ali iz biološko razgradljivega papirja ali iz drugih snovi, ki so biološko razgradljive *	0,1
5	iz drugih snovi , kot so plastika ali papir , in ki niso biološko razgradljive*	1

* Za biološko razgradljivo plastiko, papir ali katero koli drugo snov šteje snov, ki je biološko razgradljiva v skladu s standardom SIST EN 13432, ASTM 6954-04 ali ASTM 6400-04.

C. ENOTA OBREMITITVE ZA EMBALAŽO NAGROBNIH SVEČ

	Vrsta embalaže:	Število EO/kg
1	sestavni deli nagrobnih sveč, ki so izdelani iz kovin in plastike ali stekla: EO se obračuna od mase celotne nagrobne sveče	2

Priloga 5: Obrazec zahtevka za vračilo okoljske dajatve za odpadno embalažo

						
Obrazec VRAČILO-OE						
ZAHTEVKA ZA VRAČILO PLAČANE OKOLJSKE DAJATVE ZA ODPADNO EMBALAŽO						
Davčno obdobje:						
Firma:						
Naslov:						
Davčna številka:		SI		Matična številka:		
EMBALAŽA						
Žop. številka (1)	Vrsta embalaže (2)	EO/kg (3)	Količina (kg) (4)	Znesek plačane okoljske dajatve (€) (5)	Obdobje obračuna okoljske dajatve (6)	Navedba dokumenta, na podlagi katerega je bila embalaža iznesena iz RS ali izvožena iz EU (7)
Skupni znesek vračila					EUR	
Vračilo okoljske dajatve se izvede na transakcijski račun:						
odprt pri banki:						
Na podlagi 11. člena Uredbe o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže vlagam zahtevek za vračilo že plačane okoljske dajatve. Pod kazensko in materialno odgovornostjo izjavljam, da so vse navedbe v tej vlogi resnične ter da razpolagam z ustrežno dokumentacijo, ki dokazuje, da je bila okoljska dajatev plačana in je bila embalaža ali embalirano blago v embalaži iznesena z ozemlja RS ali izvožena iz EU.						
<i>Kraj in datum:</i>		<i>Žig</i>			<i>Ime, priimek in podpis odgovorne osebe</i>	

Obrazec VRAČILO-OE

URADNI ZAZNAMEK (izpolni davčni organ)	
Finančni urad:	
Oddelek za trošarine:	
Datum predložitve:	
Datum potrditve:	
Serijska številka:	
Evidenčna številka:	
Uradna oseba:	
<p>Na podlagi 11. člena Uredbe o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže (Uradni list RS št. 32/06, 65/06, 78/08, 19/10 in 68/17) je vlagatelj _____</p> <p>upravičen do vračila okoljske dajatve za odpadno embalažo iz zahtevka v znesku _____ EUR.</p>	
Žig in podpis uradne osebe:	

Obrazec VRAČILO-OE

Navodilo za izpolnjevanje obrazca VRAČILO-OE	
Davčno obdobje	Vpiše se obdobje, na katero se nanaša zahtevek za vračilo okoljske dajatve (mesec/leto).
Firma	Vpiše se firma/ime osebe, ki vlaga zahtevek za vračilo okoljske dajatve.
Naslov	Vpiše se popolni naslov osebe, ki vlaga zahtevek za vračilo okoljske dajatve.
Davčna številka	Vpiše se davčna številka osebe, ki vlaga zahtevek za vračilo okoljske dajatve.
Matična številka	Vpiše se matična številka osebe, ki vlaga zahtevek za vračilo okoljske dajatve.
Stolpec (1): Številka	Vpiše se zaporedna številka.
Stolpec (2): Vrsta embalaže	Vpiše se vrsta embalaže iz Seznama embalaže iz priloge 1 uredbe (npr. A1-papir, karton in lepenka; A6-steklo)
Stolpec (3): EO/kg	Vpiše se število enot obremenitve na kilogram embalaže na podlagi priloge 1 uredbe.
Stolpec (4): Količina	Vpiše se količina embalaže v kilogramih, za katero se zahteva vračilo plačane okoljske dajatve.
Stolpec (5): Znesek plačane okoljske dajatve	Se za posamezno vrsto embalaže vpiše v evrih znesek dajatve, ki se izračuna kot zmnožek količine v stolpcu (4), enot obremenitve iz stolpca (3) in višine zneska okoljske dajatve.
Stolpec (6): Obdobje obračuna okoljske dajatve	Se vpiše prvi dan davčnega obdobja v katerem je bila obračunana okoljska dajatev v obliki (DD.MM.LLLL).
Stolpec (7): Navedba dokumenta, na podlagi katerega je bila embalaža iznesena iz RS ali izvožena iz EU	Se v primeru iznosa embalaže vpišeta številka in datum računa oziroma drugega ustreznega dokazila. V primeru izvoza embalaže se vpišeta številka in datum izvozne deklaracije, na podlagi katere je bila embalaža izvožena, ter šifra carinske izpostave izvoza, na podlagi katere je bila embalaža izvožena.
<p>Opomba V primeru, ko število vrstic na obrazcu vračila embalaže ne zadostuje za vpis vse embalaže, ki je bila iznesena ali izvožena, upravičenec do vračila sam sestavi tabelo, ki mora vsebovati vse podatke iz obrazca za vračilo, ter jo ustrezno izpolnjeno priloži zahtevku za vračilo.</p>	